August Strindberg

Insula Preafericiților

ebook

HUMANITAS

AUGUST STRINDBERG (22 ianuarie 1849–14 mai 1912), romancier şi dramaturg suedez, a fost probabil unul dintre cei mai influenţi scriitori scandinavi, alături de Ibsen, Kierkegaard şi Andersen. Socotit de unii drept părintele teatrului modern, Strindberg este atras rând pe rând de naturalism, misticism, ocultism, expresionism şi simbolism. În scrierile sale el încearcă să analizeze misterele subconştientului; personajele sale se ucid simbolic, cu argumente solide de ambele părţi. Despre Strindberg s-a spus că e misogin şi nebun. Influenţat de Rousseau, socialismul agrarian şi nihilism, el a rămas în inima lui, dincolo de polemicile în care a fost antrenat, mai ales un artist.

SCRIERI PRINCIPALE:

Romane: *Röda rummet* (*Salonul roşu*, 1879), *Giftas* (*Căsătorit*, 1884–1886), *Hemsöborna* (*Întâmplări din arhipelag*, 1886).

Nuvele: *Svenska öden och äventyr* (*Aventuri şi destine suedeze*, 1882–1891), *Utopier i verkligheten* (*Utopii şi realitate*, 1885), *Historiska miniatyrer* (*Miniaturi istorice*, 1905).

Teatru: *Mäster Olof* (*Maestrul Olof* , 1872), *Fadren* (*Tatăl*, 1887), *Fröken Julie* (*Domnişoara Iulia*, 1888), *Till Damaskus* I–III (*Spre Damasc,* 1898–1904), *Gustaf Vasa* (1899), *Dödsdansen* (*Dansul morţii*, 1900–1901), *Kristina* (1901), *Ett drömspel* (*Visul*, 1902).

Scrieri autobiografice: *Tjänstekvinnans son* (*Fiul slujnicei*, 1886–1909), *Le Plaidoyer d'un fou* (*Pledoaria unui nebun*, 1895), *Inferno* (1897), *Legender* (*Legende*, 1898), *Ensam* (*Singur*, 1903).

Despre traducător

Traducătoarea, LILIANA DONOSE SAMUELSSON, a absolvit Facultatea de Limbi Străine a Universităţii din București. Stabilită în Suedia. A mai tradus: Åke Daun, *Mentalitatea suedeză*; Pär Lagerkvist, *Baraba* și *Piticul*; Jan Guillou, *Răul*; Per Olov Enquist, *Cartea despre Blanche și Marie*; John Grimes, *Dicționar de filozofie indiană*; Hjalmar Söderberg, *Doctor Glas* și *Jocul serios*. Toate apărute la Editura Humanitas.

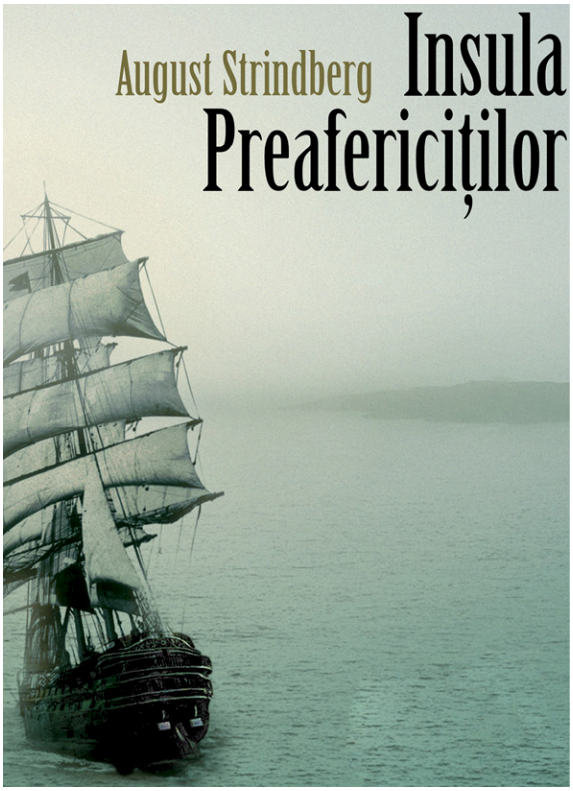

Traducere din suedeză de
LILIANA DONOSE SAMUELSSON

Capitolul 1

Fregata „Leul suedez“, ancorată în dreptul fortăreței Älvsborg, își înălțase cele două vele de la proră și era pe cale să ridice ancora, când una dintre bărcile cu vâsle ale vămii tâșni dinspre țărm, semnalizând corabiei să nu pornească încă; dar vântul umflase deja pânzele din botul navei și smucea ancora. Vameșii vâsleau de mama focului; cu o pârghie aruncată în mare, barca fu trasă grabnic spre corpul corabiei. Doi tineri făcură un salt din barcă și fură trași înăuntrul vasului printr-o deschizătură de tun; un sac de piele, probabil singurul bagaj de călătorie al tinerilor, fu azvârlit în urma lor în apă, după care barca vămii făcu cale întoarsă, iar „Leul suedez“, cu funia ancorei înfășurată acum pe scripete, se legăna încetișor pe mare, în sunetul desfătător al salvelor de tun de la tribord, secondate de tunurile fortăreței.

Încărcătura „Leului suedez“ era formată din obiecte din fier forjat, țesături și diverse alte mărfuri, la care se adăugau cinci sute de pasageri, dintre care cei mai mulți erau criminali adunați de prin ateliere de bătut ancore, din temnițe și din case de corecție. Destinația corabiei era colonia Suedia Nouă[1] din America de Nord.

Cei doi tineri urcară pe puntea superioară a navei, făcură stânga împrejur și, parcă sub imboldul aceluiași gând, scoaseră limba – dacă numai fortăreței sau țării întregi, care acum începuse să se piardă în zare, era greu de spus. După ce-și dădură în felul acesta frâu liber sentimentelor patriotice, căutară cabina căpitanului, de la proră, ca să-i prezinte actele și să se explice.

Din cele declarate, ieși la lumină că ambii domni, Lasse Hulling[2] și Peter Snagg[3], erau studenți la Academia din Uppsala și fuseseră învinuiți că, atât prin tavernele orașului, cât și la o

întrunire a asociației studenților, se exprimaseră în termeni injurioși la adresa profesorului curții regale, Serenissimus Olaus Rudbeckius, precum și a epocalei sale lucrări, recent ieșită de sub tipar, *Atland sau Manhem*[4], unde onoarea patriei era ridicată în slăvi într-un fel până atunci negândit și nebănuit, prin aceea că numitul Serenissim scosese în evidență și găsise dovada desăvârșită a faptului că regatul Svea[5] era, nici mai mult, nici mai puțin, leagănul rasei umane. Pentru nebunia și necuviința de a fi pus la îndoială acest lucru, inculpații Hulling și Snagg fuseseră conduși în arestul universității, însă, din pricina comportamentului lor grosolan și reprobabil în acea reședință mai mult strâmtă decât salubră, fuseseră condamnați la câteva rânduri de nuiele și transfer la o casă de corecție.

Printr-o favoare excepțională a Majestății Sale, fuseseră grațiați și li se acordase permisiunea să părăsească țara și să se ducă în Suedia Nouă, cu „Leul suedez“.

Căpitanul ascultă explicația celor doi, cu un rânjet de satisfacție pe buze. Nu auzise de cartea asta, *Atlantica*, dar când află că tratează despre faptul că regatul Svea ar fi chiar acea Atlantidă scufundată, sau Insula Preafericiților, le luă de îndată partea studenților și le spuse că orice marinar știe că Atlantica se aflase în Marele Ocean, care-și căpătase și numele de la acea insulă, adică Oceanul Atlantic. Așa că le ură bun venit învățaților domni și se împrieteni cu ei.

Avură parte de vânturi prielnice pe Marea Nordului, în Canalul Mânecii și până ieșiră în Marea Spaniolă. Pentru că nu puteau să riște ca un eventual naufragiu să-i prindă pe condamnați în lanțuri și pentru că nu erau de așteptat nici evadări și nici răscoale, de vreme ce toată lumea se declarase mulțumită să plece din țară, pasagerii se mișcau acum liber, erau binevoitori și se purtau

cuviincios. Bărbații însurați se reuniră cu nevestele și copiii, pe care nu-i mai văzuseră de ani de zile, și erau în al nouălea cer de fericire, iar fericirea îi făcea buni. Nici prea periculoși nu erau. Unii scoseseră la beție cuțitul, alții refuzaseră să facă armata și dezertaseră, iar alții culeseseră fructe din pomii altora, pentru că ei n-aveau. Acum, scăpați din temnițele întunecate și nesănătoase, se bucurau enorm de priveliștea întinsă a mării, care-i învăluia în lumină. Pentru ei, totul era nou și se jucau ca niște copii pe puntea vasului. Ba voiau să vadă cum dansa câte un delfin pe valuri, ba voiau să-i privească pe marinari când prindeau un rechin sau un pește zburător.

Călătoria asta era pentru ei o nesfârșită sărbătoare, pentru că nu trebuiau să muncească, își trăiau zilele fără nici o grijă și se așezau la masa pusă, simplă, dar îndestulătoare.

Cei doi studenți, care avuseseră ștreangul la gât, dar scăpaseră, se simțeau într-o oarecare măsură complici cu deținuții, acum eliberați, și legară cu ei prietenii, fiindcă aveau să reînceapă laolaltă lupta pentru viață într-o țară nouă, în condiții noi. Prin natura și educația lui, Lasse își formase o concepție despre viață conform căreia tot ce i se întâmplă omului este spre binele lui suprem; în schimb, Peter considera că totul e jalnic. Cei doi amici ajungeau adesea să se certe din cauza acestor concepții diferite și atunci fiecare atrăgea de partea lui jumătate din auditoriu, drept care într-o bună zi medicul vasului se văzu nevoit să pună capăt altercației și să le dea dreptate amândurora. Viața e și albă, și neagră, le spuse el. Cel care se întâmplă să vadă numai ce e negru vede totul în negru; cel care se întâmplă să vadă doar ce-i alb vede totul în alb. Şi lucrurile se opriră acolo.

După un timp, ajunseră la cele nouă insule Azore. Li se permise să coboare pe țărm ca să-și mai dezmorțească picioarele. Credeau că nimeriseră în Paradis, fiindcă acolo creșteau viță-

de-vie, porumb, portocale, ananas, pepeni – toate sub cerul liber. Un cuțitar care stătuse închis vreo șase ani într-un atelier de ancore înnebuni aproape de bucurie și trebuiră să-l lege; așa legat, rămase lungit pe marginea unui pârâiaș; înfuleca portocale de i se îngălbenise nasul și striga că este Adam. De aceea ținea morțiș să se dezbrace gol-goluț și să se acopere doar cu o frunză de tutun, dar preotul fregatei îl luă în primire și îi explică ce mare păcat e să mergi fără haine; omul însă îi demonstră cu Sfânta Scriptură și istoria Bibliei că, după potop, Adam n-avea pe el decât o frunză de smochin, așa că era și el îndreptățit să poarte numai o frunză de tutun. Atunci preotul îi demonstră cu ajutorul Părinților Bisericii și cu *Flora Exotica Sacra* că o frunză de smochin e una, și o frunză de tutun e alta.

În cele din urmă, pasagerii fură conduși din nou la bord. Vasul, cu pânzele întinse, își schimbă acum cursul spre Antigua[6]. Până atunci totul mersese bine și liniștit, cu excepția unei mici furtuni care se pornise pe Marea Nordului. Dar acum erau pe punctul de a pătrunde în zona alizeului și a calmului ecuatorial. Apa oceanului se întindea în jurul lor ca o oglindă de argint viu, pe care fregata înainta ca un ac magnetic. Căldura devenea insuportabilă, stratul de gudron curgea de pe parâmele verticale și cusăturile bordajului. Cât era ziua de lungă, oamenii dădeau cu apă peste tot, de parcă le-ar fi fost frică să nu ia foc vasul. Și așa trecură opt zile.

Apoi, într-o zi dis-de-dimineață, se anunță de la punctul de observație al prorei că la nord se vedeau nori. Căpitanul, care știa ce înseamnă asta, ordonă să se lege strâns tunurile și toate obiectele care nu erau fixate, hublourile să fie închise ermetic și lumea să fie pregătită pentru o catastrofă.

După câteva ceasuri, la ora micului dejun, se putea vedea o fâșie neagră la orizont; și după alte

câteva ceasuri se auzi o bubuitură ca de talazuri ce se sparg de o coastă sau ca o huruială de căruțe într-un oraș; călare pe valuri, năvălea peste ei furtuna. Înainte ca pânzele să dea balans fregatei, stâlpii de susținere, vârfurile de catarge și pârghiile fură smulse și azvârlite peste bord. „Leul suedez“ naviga doar cu velele inferioare înspre sud, în direcția vântului.

Trei zile vui furtuna și se așteptau cu toții să audă din clipă-n clipă cum chila mușcă pământul. Preotul spuse rugăciuni și ținu predici, și declară că la altceva nici că puteau să se aștepte, când la bord se aflau doar criminali. Le aminti tuturor de Iona[7] și propuse căpitanului ca în baza capitolului XII, versetul 16 și următoarele din profetul Mica[8], să-i arunce în mare pe toți răufăcătorii, ca să-i salveze pe cei drepți, dar căpitanul respinse propunerea. Când primejdia era cum nu se poate mai mare, Lasse Hulling se duse la preot și îi spuse că ar trebui declarată de urgență o zi de pocăință și spovedanie, căci, spuse el, doar crimele de care nu-ți pare rău atârnă în balanță. Această propunere fu acceptată și începu spovedania, de care însă toți criminalii fură scutiți, fiindcă nelegiuirile lor fuseseră toate mărturisite.

La încheierea cercetărilor nu se găsi nici un nevinovat. Dar furtuna nu contenea. Atunci se auziră rumori suind din cala vasului. Călătorii întoarseră problema și pe față, și pe dos și unuia mai șmecher îi veni ideea să i se ceară și preotului să se spovedească, pentru că numai el nu-și mărturisise păcatele. Propunerea fu aclamată și nu rămânea decât să se găsească un duhovnic.

În cele din urmă, se oferi Peter Snagg, care avea și ebraica în diploma sa de preot. Preotul protestă, dar degeaba. Îl legară de stâlpul catargului cel mare și, după avertismente aspre și îndemnuri binevoitoare, preotul mărturisi, în timp ce lacrimile îi curgeau șiroaie, că în tinerețe ademenise o copilă

care venise la el să se împărtășească. Urmă o deliberare, la care participară și pasagerii, și, la fel cum preotul votase pentru ca toți cei cinci sute să fie aruncați în mare, votul căzu acum pe capul preotului, conform capitolului XII, versetul 16 și următoarele din profetul Mica. După ce își făcu ultima rugăciune, preotul fu azvârlit în mare.

Şi totuși furtuna se întețea. În fine, în ziua a șaptea, cândva între miezul nopții și ora patru dimineața, naufragiară. Se auzi un urlet nemaipomenit după bubuitura produsă de corpul vasului, care se sfărâmă de o stâncă submarină; acum prora stătea drept în sus. Tunurile se desprinseră din legături și sfredeliră puntea. Cum se lumină de ziuă, fregata începu să se scufunde. Dar atunci văzură pământ în zare.

Cei mai mulți apucaseră să sară în bărcile de salvare, dar fără urmă de provizii, haine sau unelte. Când soarele apăru pe cer, erau cu toții salvați, șase sute de suflete. Dar când păşiră pe uscat, nava se duse la fund ca un bolovan.

Note

1. Colonie suedeză (1638–1655), situată în Delaware, SUA.

2. Vârf ascuțit, harpon (*sued.*).

3. Păr tuns scurt (*sued.*).

4. Strindberg face aluzie la cercetătorul suedez Olof Rudbeck (1630–1702) și la lucrarea acestuia, în patru volume, *Atland sau Manhem* (titlul latin, *Atlantica*), unde autorul încearcă să demonstreze că Atlantida, descrisă de Platon, este, de fapt, Suedia antică.

5. Regatul Suediei.

6. Insula Antigua face parte din Antilele Mici.

7. Strindberg face referire la povestirea biblică potrivit căreia Iona, care păcătuise față de Dumnezeu, a fost aruncat peste bord de către marinari, în timpul unei furtuni. După aceea furtuna s-a potolit.

8. Invenție a lui Strindberg. Mica nu are decât șapte capitole.

Capitolul 2

După șapte zile, călătorii erau sfârșiți de trudă și nesomn și se culcară fără zăbavă sub pomii de pe mal; dar Lasse Hulling și căpitanul porniră în recunoaștere.

Niciodată nu le fusese dat să vadă un loc atât de extraordinar de minunat; aceasta fu prima lor constatare și apoi, din cauza arșiței, începură să-și lepede hainele. Lucrul care îi uimea cel mai tare era că pe un meridian atât de nordic – pentru că se aflau încă mult la nord de Ecuator – nimeriseră într-o climă la fel de caldă ca la tropice; dar explicația le-o dădu foarte curând vulcanul pe care-l văzură înălțându-se treptat ca un bastion ce ținea piept crivățului și a cărui căldură subpământeană transforma insula într-o seră. Oriunde se uitau, vedeau palmieri cu nuci de cocos, curmali, arbori-de-pâine, bananieri, un soi de portocali, ananași, smochini, fragi uriași, pepeni. Toți pomii erau plini de fructe bine coapte sau care dădeau în pârg. Nu încăpea nici o îndoială că se aflau pe o insulă. Pâraie șerpuiau sub bolțile umbroase ale tamarinilor, și în stâncile de granit roșu descoperiră izvoare reci, lucru care-i surprindea, fiindcă acum știau că insula era vulcanică.

Papagali, colibri, tucani cu pene roșii, verzi, albastre, galbene și aurii zburau printre ramurile copacilor și cântau fermecător, nu ascuțit ca exemplarele pe care le văzuseră în colivii, dar alte animale nu mai erau. Pașii îi purtară sub umbra copacilor, traversară pajiști înflorite, care se întindeau până spre coasta mării. Căldura devenea din ce în ce mai dogoritoare, așa că se văzură nevoiți să-și lepede hainele pe pământ, una câte una. La amiază urcară pe vulcan, care părea să fie stins, și spre seară se odihniră la poalele lui, fiecare sub o frunză de palmier, fără frica de a fi atacați de oameni și animale, căci acum

presupunerile lor se adeveriseră: se găseau pe o insulă, unde nu erau nici animale primejdioase, nici oameni.

A doua zi, pe la ora cinei, erau din nou la locul unde debarcaseră, unde își regăsiră tovarășii de călătorie întinși lați sub copaci, sătui, pe jumătate goi și visând cu ochii deschiși. În urma unor deliberări, Lasse, care era cel mai cultivat și cel mai deștept dintre toți, fu ales președinte. Toată lumea era de acord că frumusețea insulei nu putea fi descrisă în cuvinte, dar acum trebuiau să se gândească la viitor. Prima chestiune era cea a locuințelor, fiindcă îi aștepta iarna. Lasse veni imediat cu răspunsul, spunând că, după toate calculele, se aflau deja în mijlocul iernii. Cei care doreau să locuiască în colibe înăbușitoare n-aveau decât să se distreze doborând copaci și cojindu-i apoi cu unghiile, pentru că le lipseau orice fel de unelte. Cei care preferau liniștea și odihna se puteau mulțumi cu un adăpost sub copaci. A doua problemă era hrana. Lasse îi asigură, observând pomii fructiferi și plantele din jur, că nu vor suferi niciodată de-a lungul anului de lipsa hranei, pentru că, de îndată ce se terminau fructele unor copaci, dădeau rod alții. A treia problemă fu ridicată de către femei, care se gândeau cu groază la ziua când vor fi nevoite să meargă fără veșminte. Lasse le atrase în primul rând atenția că, dacă deja acum, în toiul iernii, mergeau pe jumătate goi, la venirea primăverii o să trebuiască să-și scoată toate hainele, cu sau fără voia lor.

Așadar, văzându-se asigurați cu privire la hrană, locuințe și haine, lemne de foc și apă, nu le rămânea decât să se împace cu situația așa cum era. Şi se împăcară. Lasse le dădu totuși un sfat: să nu rămână cu toții în același loc, ci să se răspândească pe toată insula; când se va ivi o chestiune de interes general, avea să-i cheme cu sunet de corn, de care va ști el cum să-și facă rost. Așa se încheie ziua când Lasse fu declarat

căpetenie, ocazie cu care ținu și o cuvântare prin care îi îndemna pe toți să mănânce, să bea și să se veselească, fiindcă acum ajunseseră, fără îndoială, pe una din Insulele Preafericiților. Un singur lucru și-ar mai fi dorit: să stea față-n față cu profesorul Rudbeck și să-l facă să-și înghită *Atlantica* aia a lui, cu copertele de piele cu tot.

Şi noaptea și-o petrecu fiecare la adăpostul câtorva frunze, atârnate pe ramuri de copaci.

Dar a doua zi de dimineață, Lasse își convocă prietenii cei mai apropiați, căpitanul, Peter Snagg și doctorul. După ce își făcură rost de micul dejun, scuturând niște smochine dintr-un palmier, Lasse ridică unele chestiuni importante, la care viitorul avea cu siguranță să le dea răspunsul. Prima întrebare i-o adresă doctorului. Vor putea oare trăi fără carne și fără sare? Doctorul credea, după câte citise în cărțile de călătorie, că nici n-ar suporta să mănânce carne într-un climat fierbinte ca acesta, iar cantitatea de săruri din fructe era atât de mare, încât nu mai aveau nevoie de sare.

Pe când discutau ei aceste probleme, se auzi un țipăt care venea din tufișurile din apropiere. Apăru un bărbat cu faţa albă ca varul, care dădea semne clare de otrăvire. Din interogatoriul care urmă, ieși la iveală că respectivul, împins de o poftă nestăpânită de carne, omorâse o pasăre cu o piatră, se apucase s-o mănânce, dar îl luase imediat cu greață și crampe. Doctorul îi prescrise să nu mai pună niciodată gura pe carne, și cu asta se rezolvă și problema importantă a cărnii.

A doua chestiune fu prezentată de Peter Snagg și privea introducerea slujbelor religioase publice, a recensământului populației și a forurilor de justiție. Ticăloșia omenească nu-i era deloc străină, și dacă toți netrebnicii aceia aveau să-și ducă zilele fără nici un fel de ocupație, peste scurt timp societatea avea să le fie tulburată de zâzanii. Așa că propuse să se revizuiască îndreptarul bisericii – reușise să salveze el un exemplar –, precum și codul de legi.

Lasse obiectă și zise că acum, când toate motivele de vrajbă, adică lipsa de alimente, haine și locuințe, fuseseră îndepărtate, se va termina și cu crimele. Cine mai vrea să ucidă când toți sunt la fel de bogați și de puternici, și deci nu există motiv de invidie? Cine să mai dea spargeri când nu există case în care să vrei să intri cu forța? Cine să se facă vinovat de pruncucidere când există destulă mâncare pentru toți copiii și nu trebuie să-i fie nimănui teamă că ar putea deveni o povară pentru societate? Voia să deschidă codul de legi și să treacă în revistă câteva dintre cele mai interesante puncte.

Lasse deschise codul de legi și citi:

— Primo: Legea pământurilor! Pe asta o putem anula fără nici un risc, pentru că nu avem proprietari de pământ. De acord?

— Da, răspunseră cei prezenți la adunare.

— Secundo: Legea moștenirilor! Ce-ar fi de moștenit? O frunză de smochin sau coaja unei nuci de cocos! O anulăm? Ce ziceți?

— Păi da, răspunse adunarea.

— Tertio: Legea construcțiilor! „Capitolul 1. Împărțirea pământului în sate și parcelarea proprietăților. Capitolul 2. Cum se ridică construcțiile.“ Având în vedere că aici nu se va construi și nici nu se va parcela pământ, anulăm și legea asta, nu?

— Da, răspunse adunarea.

— Cvarto: Legea bisericii. Pentru că nu avem nici o biserică, o anulăm și pe asta?

— Da, răspunse adunarea.

— Cvinto: Legea privitoare la actele criminale. Asta cade de la sine, în lumina celor spuse mai înainte despre furt, jaf și omor, având în vedere că au dispărut motivele.

— Da, răspunse adunarea.

— Sexto: Legea căsătoriei! Dorește adunarea să amânăm chestiunea asta pentru mai târziu, când mai căpătăm ceva experiență? Asta deoarece

căsătoria merge mână în mână cu pământul, și dacă nu există proprietari de pământ, nu există nici căsătorie.

— Da, răspunse adunarea

Dar Peter Snagg nu fu de acord.

— Așadar, îl întrerupse Lasse, am anulat tot codul de legi și ne-au rămas doar copertele! Pe ele i le dăm ca amintire lui Peter Snagg, nu?

— Sigur, râse adunarea, dar Peter nu se dădu bătut.

— Veto! strigă el. Cum poate să existe o societate fără legi?

— Ascultă, Peter, răspunse Lasse. Legile sunt făcute ca să îndrepte lipsurile societății; o societate fără lipsuri nu are nevoie de legi! Nu-i așa?

— Așa e, răspunse adunarea.

— Dar Peter Snagg, continuă Lasse, preferă o societate cu lipsuri și cu legi decât o societate perfectă, fără legi.

De data asta, Peter luă cuvântul.

— Am să las la o parte chestiunea legilor civile, fie ce-o fi cu ele, dar o societate fără religie nu există!

— Bine, zise Lasse, ai și tu dreptate! Trebuie să avem o religie! Dar hai să vedem dacă religia noastră veche se mai potrivește cu noile condiții! Îmi acordați, vă rog, puțină atenție?

— Da, răspunse adunarea.

— Am s-o iau de la început, spuse Lasse, adică de la potop. Oamenii se plimbau goi prin rai, iar de muncă nici nu era vorba. Bun! Şi, fără să asculte de porunca Domnului, au mâncat din pomul cunoașterii și au fost izgoniți pe pământ să trudească! Așa! Noi am regăsit paradisul, dar un paradis fără pom al cunoașterii. Prin urmare, nu putem păcătui, oricât de tare am dori. Şi chiar dacă am păcătui, de izgonit, nu putem fi izgoniți, că n-avem unde să mergem, iar de trudit, nu putem, fiindcă n-avem cu ce. Așadar, potopul cade, el n-are nici un rost în condițiile actuale. Recunoașteți?

— Da, răspunse adunarea, scărpinându-se în cap, dar căpitanul își scoase cămașa și porni spre țărm, să facă o baie.

— Deci, continuă Lasse, fără pom al cunoașterii, nu poate fi vorba nici de păcate, și fără păcate, nu-i nevoie nici de iertarea păcatelor, așa încât toată învățătura cade. Sunteți de acord?

— Se aprobă raționamentul, spuse Peter, dar nevoia înnăscută a omului de religie nu poate fi dezrădăcinată.

— Sigur, răspunse Lasse, dar, dacă omul ar avea o nevoie înnăscută să meargă la biserică și să cânte la orgă, atunci ar trebui ca nevoia asta să existe la toți oamenii. Însă la omul sălbatic n-a existat și atunci înseamnă că nevoia de a moțăi în biserică, de a cânta la orgă, de a atârna pe perete numerele psalmilor[9] și de a face colectă nu e o nevoie înnăscută, ci învățată. Bun! Şi orice învăț are și dezvăț. Ia să vedem dacă nu ne dezvățăm noi de nevoia de a asculta bazaconiile unui preot bețiv, de nevoia de a-i da plocon ultima vacă pentru a îndruga ceva când îngroapă un mort și așa mai departe. Atâta vă zic: hai să vedem!

Doctorul urmă exemplul căpitanului și se îndreptă spre mare, spunând:

— E prea cald ca să discutăm teologie.

— Dar, ripostă Peter Snagg, împărtășania, anafura, sfintele sărbători, momentele acestea minunate de binecuvântată tihnă!

— Împărtășania și anafura n-ar putea fi împărțite, deoarece n-avem un preot hirotonisit.

— Dar, răspunse Peter, putem aranja să fie hirotonisit.

— Nu, zise Lasse, pentru că ne-ar trebui un episcop, și n-avem. Şi pe urmă, n-avem nici vin, pentru că n-am văzut nicăieri viță-de-vie.

— În privința asta, replică Peter, care era deja leoarcă de năduşeală, am putea înlocui vinul cu lapte de cocos, cu suc de ananas sau de smochine.

— Imposibil, spuse Lasse, pentru că atunci ar trebui să falsificăm textul. Luați bine seama: Isus le-a spus discipolilor: eu sunt Vița, voi sunteți mlădițele[10]; nu le-a spus: eu sunt palmierul și voi nucile de cocos, sau: eu sunt ananasul și voi țepii, sau: eu sunt smochinul și voi frunzele. Dacă ne-apucăm să falsificăm textul într-un loc, trebuie să-l falsificăm în întregime. Şi nici pâine n-avem. Atunci ar trebui să luăm o banană sau un ananas și să schimbăm formularea în: Luați, mâncați, această banană este…

— Nu, zise Peter, începe să fie mult prea cald. Mă duc să fac o baie. Vii și tu?

— *All right*[11], spuse Lasse, și să mai terminăm cu teologia!

Şi o porniră spre mare să se scalde.

Note

9. În bisericile suedeze protestante li se indică enoriașilor psalmii care se vor cânta în timpul slujbei.

10. Trimitere la Evanghelia după Ioan 15, 5.

11. În regulă (*engl.*).

Capitolul 3

Trecu un an. Nimic din cele de care se temuseră nu se întâmplă. Iarna era la fel de caldă ca și vara. Anotimpurile nu se deosebeau între ele decât prin roadele pe care le dădeau, așa că Lasse întocmi un calendar după timpul de coacere al fructelor. Reuşiră să evite astfel uniformitatea plictisitoare a hranei, și erau cu toții cât se poate de sănătoși. Așadar, existau patru anotimpuri a câte trei luni fiecare: Banana, Fructul arborelui-de-pâine, Curmala și Nuca de cocos. În timpul Bananei, adică între ianuarie și martie, aveau de asemenea ananas și portocale; în Fructul arborelui-de-pâine, aprilie–iunie, creșteau fragii uriași și smochinele; odată cu anotimpul Curmalei, între iulie și septembrie, apăreau piersicile și cireșele; în Nuca de cocos, adică octombrie–decembrie, se coceau caisele și dudele. Apoi se puteau face oricând pauze pentru consumul de pepeni, rodii, porumb, mazăre, fasole, așa că era mereu ceva nou pe masă, fiindcă meniul putea varia la infinit. Şi cum nimeni nu lucra, iar căldura era dogoritoare, lumea nu mânca decât foarte puțin. Întrucât hrana de pe vas fusese în cea mai mare parte sărată, fructele însemnau o cură îndelungată împotriva scorbutului și, datorită acestei cure, consumul de vegetale deveni până la urmă obișnuință. Cele câteva încercări sporadice de a mânca și carne fură plătite cu indigestii. Un bețiv înrăit, care descoperise că laptele de cocos fermentat devine băutură alcoolică, se îmbolnăvi atât de tare, încât nu mai repetă procedeul, nici el, dar nici altcineva. Hrana asta ușoară domolea pasiunile și oamenii nu-și spuneau decât vorbe blânde. Invidia era exclusă, pentru că toți o duceau bine și astfel se menținea ordinea. Gâlceava și vrajba dispărură și „era mult prea cald“ ca să-și caute pricină de ceartă, spunea căpitanul.

Când începură să se dezvețe de haine, care și așa se făcuseră ferfeniță, căpătară obiceiul să umble pe jumătate goi, iar până la urmă și femeile, și bărbații își atârnau doar o împletitură frumoasă de frunze la brâu. Copiii mergeau goi-goluți.

Ca să-și omoare timpul, inventară o sumedenie de distracții: se jucau, băteau mingea, cutreierau insula, înotau, vâsleau, iar copiilor le plăcea îndeosebi să se cațăre în copaci, ispravă la care deveniră curând extrem de iscusiți. Lasse înființă de asemenea patru mari sărbători, câte una la începutul fiecărui anotimp. Toată lumea se aduna cu sinceră recunoștință să întâmpine noua recoltă, căci bucuria de a-și reînnoi hrana era într-adevăr foarte firească. Atunci se întruneau cu toții și se jucau o zi întreagă. Bărbați, femei și copii dansau laolaltă în jurul unui foc, unde ardeau fructe proaspăt culese, fiindcă primele fructe ale noului anotimp erau jertfite Atotdătătorului Milostiv, după cum Abel și Cain aduseseră jertfă Domnului. Toți, până și Peter Snagg, găseau obiceiul ăsta frumos și biblic.

Peter Snagg încercase să înființeze o biserică autonomă, dar, când ajunse la predică, oamenilor li se păru totul foarte straniu și, când să se roage pentru suveran și pentru capul armatei, se trezi că nu avea pentru cine să se roage. Cât despre spovedanie, nici unul nu putea să-și descarce sufletul, fiindcă nu avea de fapt nici un păcat de mărturisit.

Întreaga societate trăia în armonie, seninătate și tihnă; toate cuvintele aspre ieșiseră din folosință și până la urmă se adresau unii altora cu nume alintătoare. Mare le era bucuria când se năștea un copil, iar intrarea lui în societate era sărbătorită cu jocuri și cântece, ca un dar al naturii a cărui valoare nu se măsura ca profit al unui capital investit de părinți, nici nu era povară sau pedeapsă. Când doi tineri voiau să facă împreună copii și să fie prieteni, îl înștiințau pe Lasse, care de îndată

sărbătorea evenimentul cu o petrecere, fără ca tinerii să fie înregistrați în vreun catastif, și nici nu erau obligați să-și facă promisiuni de supușenie unul altuia; deci, dacă unul voia să mănânce smochine și celălalt banane, nici o lege din lume nu i-ar fi putut obliga să mănânce amândoi același lucru. Şi pentru că nu existau odăi de curățat sau vase de spălat, nevasta nu avea de ce să-i fie supusă bărbatului[12]; și erau obligați să doarmă separat, căci împreună nici nu se putea, deoarece fiecare nu avea decât grămada lui de frunze sub un pom.

Așadar, totul era cât se poate de liber, simplu și fără constrângeri, iar mamele nu trebuiau să-și supravegheze fiicele, fiindcă nu aveau de ce să le fie teamă că ginerii le-ar lua pentru avere sau că fiicele ar rămâne gravide, de vreme ce nașterea unui copil era văzută ca o binecuvântare și starea în care se afla o fată gravidă era de asemenea considerată ca fiind „binecuvântată“. Un singur lucru le știrbea oamenilor seninătatea pe această Insulă a Preafericiților, și anume amintirile trecutului, care deveneau limpezi mai ales în timpul somnului. Unui fierar bătrân îi apărea adesea în vis atelierul de ancore și paznicul care-l trezea din somn cu un șut în șale. Un dogar care în trecut furase pentru că avea prea mulți copii visa nopțile că-i țipau copiii după pâine, și când se trezea și vedea cum strălucește soarele deasupra pomilor încărcați de roade plângea de fericire, cădea în genunchi și îi mulțumea lui Dumnezeu pentru toate darurile; dar apoi îl năpădea gândul la viitor. Atunci nu mai găsea mângâiere. Acesta era singurul demon al preafericitei societăți: gândul la viitor. Când vedeau cât de bine le merge, nu puteau să nu se înfioare la gândul că ar putea să plătească pentru ce făcuseră dacă ar fi venit, să zicem, un vapor care să-i ia de-acolo. Nici unul dintre ei nu avea de ce să sufere de dorul țării, fiindcă nu i-ar fi așteptat decât fie o casă de

corecție, fie armata, și nimănui nu-i era dor de așa ceva. Amintirile din trecut și teama de viitor erau, așadar, fantomele care le tulburau binecuvântata lor tihnă, însă atât doctorul, cât și Lasse își bătură în van capul ca să găsească un antidot. Dar ce nu putură ei să rezolve, rezolvă întâmplarea.

Într-o zi, fierarul plecă în pădure să se mai răcorească după o noapte nedormită. În crăpătura unei stânci zări un tufiș plin cu boabe albastre, pe care nu le mai văzuse înainte. Culese câteva și le mâncă. Nu erau deloc bune, dar își văzu de drum fără să se mai gândească la ele. Se întoarse acasă, adică în desișul unde-și avea grămada de frunze pe care dormea noaptea, și acolo se întâlni cu nevastă-sa. Fierarul se simțea de minune și bălmăjea doar bazaconii.

— Eu cred c-ai tras o dușcă, îi zise nevasta, care încă își mai amintea trecutul.

— Şi ce-ar putea să fie? spuse fierarul.

— Rachiu! zise nevasta și plescăi din limbă.

— Rachiu? N-am auzit în viața mea de așa ceva. Ce-i aia? spuse mirat fierarul.

— Dacă nu mai știi ce e, trebuie oricum să-ți aduci aminte că din cauza lui ai stat în arest la Karlskrona!

— Karlskrona! Femeie, chiar că nu pricep o iotă din ce zici tu acolo.

— Ei bine, atunci ți-ai pierdut memoria, zise femeia.

Şi taman asta i se întâmplase fierarului, drept care descoperirea era ca și făcută. Doctorul culese toate boabele, le împărți tuturor spunând că sunt împotriva insomniei, și toți le luară, chiar și doctorul, dar Lasse le dădu drumul pe jos, pentru că, se gândi el, nu se știe niciodată ce învățăminte poți trage din trecut, iar despre viitor nu știe nimeni nimic.

Note

12. *Cf.* Epistola lui Pavel către Coloseni 3,18: „Nevestelor, fiți supuse bărbaților voștri, cum se cuvine în Domnul.“

Capitolul 4

Trecuseră trei ani de când debarcaseră și într-o zi Lasse o porni din nou la drum înspre celălalt capăt al insulei, ca să cerceteze ce resurse existau pentru viitor și să stabilească dacă vor face față creșterii foarte mari a populației din ultimii doi ani. Își luase cu el un canoe mai micuț și tot vâslind pe pârâu în sus, sub frunzișul des al bananierilor, înaintă câțiva kilometri spre interiorul insulei. Obosit de vâslit, sări pe mal, își luă micul dejun sub un cireș, după care se lungi pe pământ să doarmă.

Abia dacă trecură câteva minute după ce închise ochii, când auzi niște foșnituri în bananierul sub ale cărui ramuri se pusese să doarmă. Privi în sus cu ochi cercetători printre frunze și zări spre vârful copacului ceva ce aducea a maimuță. Ședea pe o creangă decojind cu unghiile-i lungi banane, pe care și le băga apoi în gura înconjurată de o barbă lungă. Pe Lasse îl cuprinse neliniștea, căci se afla în preajma unui concurent neașteptat, care, dacă așa cum se putea presupune nu era singurul, le-ar fi putut pricinui pagube considerabile. Se hotărî să ademenească maimuța, s-o prindă sau s-o omoare cu o piatră. Se îndepărtă puțin, căută un pepene mai mărișor, roșu-gălbui, și, cu el într-o mână și cu o piatră în cealaltă mână, se apropie de copacul unde era maimuța.

La început, Lasse pleoscăi din limbă și maimuța, cu atenția mărită, îi aruncă o banană în cap.

— Coco, continuă Lasse și arătă pepenele.

Dar maimuța nu răspunse, ci o zbughi până în vârful copacului, care se arcui din cauza greutății.

— Coco, hai băiețică, spuse ademenitor Lasse, vino-ncoa’ să-ți arăt eu ceva bun de tot.

Dar Coco, nici gând. Dădea înapoi cu piciorul, se comporta indecent și Lasse, care nu mai apuca

să se ferească, începu să clocotească de furie și izbucni: Diavol blestemat! Diavol blestemat!

La cuvintele astea, Coco se așeză pe o creangă, cuprins parcă de o profundă emoție. Își scărpină nasul de scoarța copacului și lacrimile îi curgeau ca niște perluțe pe barbă. Lasse îl auzi oftând, dar păstră încă distanța.

— Ascultă ce-ți zic, nu vrei să te dai jos și să guști din pepenele meu, diavol afurisit?

Maimuța parcă se mai potoli. Dar acum Lasse încremeni, auzind o voce omenească acolo sus, în bananier.

— Grai al țării mele, pământ ce m-ai născut, prieteni; ochii îmi plâng urmașii; nicicând limba nordului nu mi-a sunat mai dulce în urechi, și inima mi-e plină ca o ploscă, ca fructul tigvei când soarele de vară târzie îl umple cu zeamă și sâmburi!

— Să fiu eu al dracului dacă ăsta nu-i părintele Axonius, exclamă Lasse.

Şi cât ai zice peşte, se auzi: Chiar eu sunt ! Preotul se prăvăli din bananier și cei doi concetățeni se înlănțuiră într-o lungă îmbrățișare, lipindu-și strâns piepturile păroase, scăldate în lacrimile preotului.

— Dar pentru numele lui Dumnezeu, cum de-aţi nimerit aici? fu prima întrebare pe care i-o puse Lasse. Că doar v-am azvârlit în mare, nu-i așa? V-a înghițit vreo balenă și v-a scuipat aici, pe insulă?

— Nu, n-am fost scuipat, spuse preotul, am venit înot.

— Spuneți-mi cum, hai, povestiți-mi!

Preotul își șterse lacrimile cu o frunză de bananier, se așeză pe un bolovan și își începu povestea.

— Îmi amintesc acum ca prin vis, când îmi pomenești – îți spun tu, pentru că ne întâlnim în felul ăsta – de cele întâmplate, că am fost aruncat, dar nu-mi aduc aminte din ce motiv.

— O, era un motiv suficient, *ratio sufficiens*, cum zice Aristotel.

— Cine-i Aristotel? întrebă preotul.

„Aha, își spuse Lasse, a mâncat și el din boabele acelea!“

— Hai, spune povestea și dă-l încolo pe Aristotel! spuse Lasse.

Preotul continuă: Mi-aduc aminte că, după ce am înotat eu cât oi fi înotat, am dat cu picioarele de fundul apei și peste puțin timp am pășit pe o insulă care semăna cu asta. Am mâncat niște fructe de pădure, am băut apă și m-am lungit să dorm. Şi când m-am trezit, m-au cuprins o liniște stranie și o pace pe care nu le mai cunoscusem niciodată. Priveam natura ca pe o carte deschisă și legătura dintre creator și creație mi se părea cât se poate de limpede. Simțeam în urma mea un trecut întunecat, dar nu-l mai deslușeam. Capul mi-era ușor, nu mă frământau gândurile. Eram, ca niciodată, într-o dispoziție nemaipomenită și am pornit să colind insula, până am ajuns în inima ei. N-a trecut mult și am văzut un bărbat îngenuncheat în fața unui idol, căruia i se ruga. Aha, mi-am spus, vasăzică am nimerit în țara păgânilor, deoarece în capul meu mai dăinuiau și idei vechi ale trecutului. Scos din minți de un suflet atât de josnic, care se închina unui idol făcut de mână omenească, am apucat o piatră și l-am sfărâmat. Şi atunci, să fi auzit ce-a urmat! Bărbatul a început să țipe, să-și smulgă părul din cap și să mă facă păgân. După ce s-a mai liniștit, l-am întrebat care e religia lui. Mi-a răspuns că e adept al blândei învățături niceene. Şi pentru că eu nu știam despre ce religie era vorba, l-am rugat să-mi explice. Era cea mai neroadă învățătură de care auzisem vreodată. Fusese adoptată la marele conciliu de la Niceea cu o majoritate de numai patru voturi. L-am rugat să-mi spună pe care dumnezeu îl venerau ei și dacă aveau mai mulți dumnezei. Nu! mi-a răspuns; nu venerau decât un singur dumnezeu, pe Dumnezeul

adevărat! Foarte bine, și noi ne închinăm la același unul Dumnezeu. Dar ce era atunci cu acel idol agățat de o spânzurătoare? Ei, acela era fiul lui Dumnezeu! Păi trebuie să fie un Dumnezeu rău, dacă fiul lui s-a lăsat spânzurat, i-am explicat eu. Şi mi-a răspuns că nu pricep nimic. Am recunoscut foarte sincer că așa era, iar el și-a exprimat speranța că în momentul în care Duhul Sfânt va pune stăpânire pe inima mea are să-mi fie mai bine. Duhul Sfânt; aveți, așadar, trei zei? Mi-a răspuns că sunt încă stăpânit de Satana, dar că de îndată ce voi scăpa din ghearele lui are să-mi fie mai bine. Ha, ha! Aveți patru zei! Şi dacă eu sunt stăpânit de Satana, principe al lumii, atunci aș vrea să rămân în serviciul lui. Dacă cel care mă stăpânea făcuse frumusețea asta de lume, cu toate minunățiile ei, și dacă el era principele lumii, atunci în el cred. Şi am căzut cu fruntea la pământ și m-am rugat principelui lumii. Dar atunci omul a scos un țipăt ascuțit și a chemat în ajutor o liotă de adepți. M-au legat de mâini și de picioare. După aceea m-au dus la o ciudățenie de casă cu o spânzurătoare pe acoperiș. – Cine stă aici? am întrebat. – Aici locuiește Dumnezeu, e casa lui Dumnezeu, mi-a răspuns unul dintre negri, căci erau cu toții îmbrăcați în negru. – Ah, Dumnezeul meu, principe al lumii, am strigat eu, trăsnește-i pe nerușinații ăștia! Tu, care te afli deasupra cerurilor și ai la picioarele tale soarele, luna și stelele, să locuiești în cocioaba asta! Atunci, cel mai bătrân dintre negri a venit la mine să-mi vorbească pe un ton mai amabil. Mi-a spus că învățătura niceeană era învățătura blândeții și că de aceea cu blândețe voia să mă câștige. M-a întrebat dacă eram gata să iubesc un evreu care a suferit și a murit pentru această învățătură. La asta am răspuns că nu vreau, pentru că în primul rând nu cunoșteam nici un evreu și, în al doilea rând, nu voiam să iubesc pe nimeni altul decât pe Dumnezeu. Atunci s-a burzuluit și mi-a spus să mă duc dracului. Şi

fiindcă eu credeam că locul acela e, conform blândei lui învățături, un loc bun, i-am răspuns: Cu plăcere! – Cum, a izbucnit el, vrei să mergi în iad? – Sigur că da, am zis. – Atunci m-au condus în casa lui Dumnezeu! La ușă era un bărbat cu o pușculiță, care aștepta să primească bani. Costă bani ca să-l vezi pe Dumnezeul vostru? Atunci a apărut un slujitor care mi-a tras una în cap cu un ciomag. Eu l-am rugat să se poarte mai blând cu mine, pentru că tocmai eram pe punctul de a face cunoștință cu învățătura blândeții. După aceea, m-au dus în fața unui tablou foarte mare. Era o imagine a iadului. În partea de sus se vedea un bărbat furios cu barbă lungă, deasupra lui un porumbel, la picioarele lui un miel[13] și de jur împrejur o droaie de alți idoli cu aripi, și sub toți ăștia, iadul. Nu arăta deloc îmbietor. Un grup de idoli negri apucau bărbați, femei și copii cu clești de locurile cele mai delicate și îi azvârleau în flăcările unui foc. – Nu e bine ce fac, am zis eu, și m-a cuprins un zel teribil de a-i întoarce pe nefericiții ăștia de la adorația idolilor. – Dacă asta e blânda învățătură niceeană, le-am spus, și dacă iadul așa arată, atunci nu vreau să fiu niceean! Şi am căzut în genunchi să mă rog pentru ei. O, Dumnezeul meu, al lumii făcător și stăpân, privește în inima acestor bieți nenorociți și zguduie-le mințile rătăcite… Dar mai departe n-am apucat să ajung cu ruga, pentru că imediat mi-au dat un brânci de-am căzut pe jos și m-au scos urgent de-acolo.

Şi a doua zi, pentru că nu voiam să cred în învățătura niceeană, urma să fiu ars de viu. L-am întrebat atunci pe cel mai bătrân dintre ei dacă blânda lor învățătură nu prevedea și o pedeapsă ceva mai blândă pentru crima pe care o comisesem eu. Mi s-a răspuns că nu. Ridicaseră un rug, îl împodobiseră cu imagini ale Satanei, cu coarne sau cu limba scoasă – îți dai seama ce hulitori! –, și m-au dus până sus, pe mormanul de lemne. Şi îmi

pregăteau moartea, cântând și stând cu idolii lor în fața mea. N-aș fi crezut că puteau să existe oameni atât de sălbatici pe insulele mărilor. Venise momentul și eram sigur că ăsta îmi va fi sfârșitul.

Dar cerul se întunecă și deodată norii fură sparți de un fulger, urmat de altele, care loviră casa lui Dumnezeu și idolii de acolo. Vedeți, vedeți, am strigat eu, Dumnezeu își dărâmă singur casa! Acum tot mai credeți că locuiește acolo? Negrii au fugit care încotro și eu m-am smucit și m-am eliberat. Când am ajuns la malul mării, m-am suit într-o barcă și am pornit în larg, fiindcă era mai bine să pier de mâna Domnului decât de cea a păgânilor ăstora. Şi iată-mă acum aici și vreau să vă îndemn s-o pornim cu toții și să-i convertim pe păgânii ăia la singura învățătură adevărată.

Lasse ascultase cu multă atenție istoria fantastică pe care i-o povestise preotul, dar spre sfârșit își ațintise cu și mai mare atenție ochii asupra vulcanului din depărtare, care începuse să fumege.

— Hai să mergem mai întâi acasă să vorbim cu prietenii noștri și abia după aceea să pornim procesiunea misionară.

Se urcară în barcă și vâsliră spre casă, întreținându-se cu discuții instructive despre diverse categorii de păgâni și despre felul în care au început rătăcirile oamenilor. Când ajunseră acasă, cerul era deja negru de fum și în depărtare se auzeau bubuituri. Erau cu toții neliniștiți și nu știau deloc ce-i aștepta. Reapariția preotului trecu aproape neobservată, căci aveau alte gânduri în cap. Toată noaptea stătură de veghe și își pregătiră bărcile, pe care avuseseră grijă să le ascundă până aveau să le fie de trebuință.

Cerul era roșu ca focul și cei care se cățăraseră în copaci ca să adune rezerve de mâncare vedeau ce fac doar la lumina vulcanului. Își petrecură toată ziua următoare încărcând bărcile cu apă, fructe și frunze, deoarece acum îi așteptau și

foamea, și frigul. Bubuitul se întețea și pământul se legăna. În ziua a treia se porniră zgomote ca de trăsnet și din gura vulcanului țâșni o cascadă de lavă roșie ca jăraticul.

Atunci, îndureraţi, plângând şi oftând, se năpustiră cu toţii în bărci, ca să plece de pe Insula Preafericiților, unde darnica natură îi pricopsise cu hrană și veșminte timp de trei ani de zile, și unde trăiseră în pace și fericire, fără gâlceavă sau luptă, și pe care acum trebuiau s-o părăsească și să se îndrepte spre o soartă necunoscută.

Când ajunseră în largul mării, insula începu să se scufunde. Trunchiurile copacilor dispăreau sub apă, iar coroanele fluturau deasupra valurilor. Cu timpul dispărură și colinele mai joase, și în cele din urmă valurile ajunseră până la craterul vulcanului. Fiecare val înghițit de vulcan era apoi scuipat sub forma unui nor de aburi, colorat în roșu ca lava, în albastru de la pucioasa arzândă și în verde de la cupru și celelalte metale, care, topite, clocoteau în cuptorul acela uriaș.

Şi așa dispăru Insula Preafericiților din ochii preafericiților, care se lăsau acum purtați de soartă spre întâmpinarea neființei sau a unui viitor încă și mai întunecat.

Note

13. Dumnezeu, Sfântul Duh și Isus.

Capitolul 5

În fine, după ce călătorii noștri fură purtați timp de cinci zile încolo și încoace pe mare și ajunseră aproape la capătul puterilor din cauza gerului, văzură pământ în zare. Tărâmul ce li se întindea acum în fața ochilor părea să fie ori un nou continent, ori, cel puțin, o insulă enormă. Rezervele de mâncare erau de mult terminate când puseră piciorul pe pământ, așa că se repeziră cu lăcomie la mulțimea de scoici pe care valurile le aruncaseră la mal, și datorită hranei acesteia untoase își recăpătară încetul cu încetul căldura corpului. Noul tărâm părea să aibă o climă mai rece, pentru că lipsea cu desăvârșire minunăția de pomi fructiferi de pe Insula Preafericiților. Pădurea era formată din fagi, stejari, mesteceni, iar mai sus, pe munte, se înălțau pini și brazi. De înfometați ce erau, încercară să mănânce ghindă de fag și stejar, dar nu îi sătura și, pe deasupra, avea un gust înfiorător. Printre copaci alergau însă iepuri, căprioare, capre sălbatice și oi, iar prin tufișuri clămpăneau potârnichi și gotcani. Așadar, pricepură de îndată că în locul acela aveau să trăiască din vânătoare și pescuit, și că trebuiau să-și facă haine din pielea animalelor dacă nu voiau să moară de frig.

Lasse îi convocă pe toți la o adunare și le prezentă următorul plan.

În prima zi fiecare urma să meargă pe plajă și să mănânce scoici, după care trebuiau să-și găsească un adăpost pentru noapte, în grote sau scorburi de copaci. Însă cei care descopereau primii o grotă sau o scorbură aveau datoria să le aducă neîntârziat scoici și apă celor care făceau arcuri cu săgeți pentru vânatul animalelor, îndeletnicire care le ocupa tot timpul. În vederea confecționării arcurilor, porniră să caute pietre tăioase, pe care urma să le folosească drept cuțite. Când se lăsă întunericul, nu apucaseră decât să adune pietrele

tăioase, după care se aciuară fiecare prin scorburi, grote sau sub bărci răsturnate cu susul în jos. A doua zi de dimineață, unii începură să facă arcurile, în timp ce alții încercau să doboare animale, aruncând după ele cu pietre. Le jupuiră apoi imediat și folosiră pieile drept îmbrăcăminte pentru minori. A treia zi, când un număr de arcuri fură gata, bărbații porniră la vânătoare, dar și femeile care nu erau gravide sau care nu aveau copii mici de supravegheat. Toate acestea se petreceau în ceasul al doisprezecelea, deoarece toate scoicile aduse la mal de ultima furtună fuseseră deja consumate. Prada în urma vânatului nu fu mare. Preotul și fierarul, care țintiseră din întâmplare același iepure, se luară la ceartă pentru că fiecare susținea că el a omorât iepurele, și ar fi ajuns să se încaiere dacă n-ar fi intervenit Lasse, care i-a convins să-și împartă prada.

„Ei, acum începe și bătaia“, își spuse Lasse, și incidentul făcu o impresie jalnică asupra celor prezenți.

Erau nevoiți să mănânce animalele crude, ceea ce era oribil. Dar la masa care se încropea, veneau să-și ceară dreptul și toate femeile gravide, precum și cele care fuseseră obligate să rămână acasă ca să vadă de copii. Nimeni nu era dispus să împartă ce avea cu ele. Şi atunci, încă o dată, Lasse fu nevoit să intervină și să oblige pe fiecare bărbat care era tată de copil născut sau nenăscut să-și împartă prada cu femeile. Era însă imposibil de stabilit care erau tații, fiindcă în timpul celor trei ani petrecuți pe Insula Preafericiților bărbații și femeile se culcaseră unii cu alții fără să țină seama cine e sau cine nu e tată. S-au iscat conflicte. Lasse și-a luat din nou rolul de mijlocitor. Şi după ce a împărțit bărbații și femeile în două tabere, a cerut femeilor să-și aleagă fiecare câte un bărbat. Apoi i s-a cerut fiecărei femei să promită solemn că nu va întreține relații sexuale cu nici un alt bărbat, atâta timp cât bărbatul ales avea grijă de copiii ei și de

îmbrăcăminte. Asta era la mintea tuturor. Dar Peter Snagg, care mereu găsea câte ceva de obiectat, întrebă ce-i rămânea de făcut bărbatului în cazul în care femeia îl înșela. Lasse răspunse că atunci bărbatul nu mai avea obligația s-o întrețină, adică avea dreptul să se despartă de ea sau s-o gonească, pentru că nu e firesc să plătești cu munca ta plăcerile altuia.

„Acestea fiind spuse, am încheiat și chestiunea căsătoriei“, își zise Lasse.

Adolescenții trebuiau să-și facă toți cârlige de pescuit din oasele animalelor mâncate și undițe din fire de iarbă împletite, pentru ca, încetul cu încetul, să se poată apuca de pescuit.

Așa, anevoios, își duse tânăra comunitate viața o bucată de vreme. Iarna era crudă în grote, fiindcă nu aveau încă foc.

Când veni primăvara, se îngroziră băgând de seamă că vânatul începea să se rărească. Înaintau din ce în ce mai adânc în păduri, erau nevoiți să înnopteze acolo și le era foarte greu să care prada acasă. Se iscau mai tot timpul certuri legate de pradă și liniștea era tulburată. Dar exact la momentul potrivit, când comunitatea era pe cale să se prăbușească, pastorul Axonius apăru în sat cu mult visata piatră a focului. Era o bucată de pirită. Pastorul voia să țină doar pentru el descoperirea, dar Lasse, singurul care-și păstrase memoria, încheie un pact cu Axonius privitor la comoară. Observaseră amândoi că de la un timp oamenii erau nemulțumiți, că li se făcuse lehamite de truda vânătorii și că tânjeau cu toții după zilele acelea preafericite de lene, când nimeni nu trebuia să facă nimic. Nemulțumirea devenise generală și tendința de a fugi de muncă se răspândea ca păcatul printre membrii comunității. Lasse și Axonius, care erau ocupați până peste cap încercând să găsească îmbunătățiri în cioplitul arcurilor, confecționarea hainelor, aplanarea discordiilor, aveau doar foarte puțin timp pentru vânătoare, așa că erau nevoiți să

cerșească mâncare de la ceilalți, care nu le dădeau decât în silă câte o bucată din ce era al lor. Venise acum timpul să scape de cerșit, pentru că în schimbul unui serviciu imens făcut comunității puteau pretinde un contraserviciu, adică să li se dea hrană și haine. Se apropia iarna și nevoia de foc era mai mare ca niciodată.

Lasse convocă întreg poporul la o adunare. După aceea, le vorbi cât de necesar era să o pornească în diferite direcții și să caute noi terenuri de vânătoare. Lucrul acesta nu se putea înfăptui decât dacă își luau cu ei corturile, fiindcă n-aveau cum fi siguri că vor găsi grote în fiecare seară. Dacă ar fi reușit să locuiască în corturi mobile, problema ar fi fost rezolvată. Dar pentru a putea locui în corturi era nevoie de foc. Cel care reușea să facă rost de foc în orice moment ar fi devenit cel mai mare om al timpurilor noi. Ajutat de zei, pastorul Axonius pătrunsese secretele naturii mai adânc decât toți ceilalți, iar Lasse, folosindu-se de cunoștințele pastorului, și laolaltă cu el, descoperise o metodă de a produce foc. Şi îi întrebă acum pe oameni dacă erau dispuși să-i hrănească, pe el și pe pastor, în caz că primeau pietrele focului.

Adunarea răspunse răsunător: „Da“!

După aceea, Lasse ceru să se ridice un rug. Îi aruncă preotului o piele de vidră peste cap și o blană de vulpe pe umeri, apoi se întoarse cu fața către soare, izvor al focului, și bolborosi câteva cuvinte de salut în ebraică, la care preotul răspunse și el cu niște cuvinte de neînțeles. După aceea, porunci oamenilor să cadă în genunchi. Preotul aprinse atunci focul și rugul fu cuprins de flăcări și lumină.

— Acum, spuse Lasse cu voce tare, a început o eră nouă. Datorită focului, vom putea cutreiera țara în lung și-n lat, și niciodată n-o să ne mai lipsească vânatul. Hell, hocus, pocus, barașit, baraj, Mahomet![14]

Tot poporul dansa ca ieșit din minți în jurul minunatului foc. Dar preotul, căruia acum toți voiau să i se roage, dispăru grabnic și se ascunse în grota lui.

După ce Lasse le ceru tuturor să aducă tributul promis la anumite date, le împărți bucățile de pirită și le porunci să-și facă imediat corturi, să formeze cinci grupe și s-o pornească la drum. Şi când vor mai avea nevoie de foc, să vină la el.

Peste șapte zile corturile erau gata și oamenii se împrăștiară prin păduri, dar înainte de asta li se puse în vedere ca, în afară de zilele când își aduceau tributul, să revină o dată pe an, în jurul solstițiului de iarnă, când zilele încep să crească. Trebuiau să se adune cât mai mulți pentru a sărbători, în jurul unui foc uriaș, revenirea soarelui și descoperirea focului. Lasse le explică de asemenea că, datorită legăturilor foarte apropiate pe care pastorul Axonius le avea cu zeii, nu li se va mai putea arăta la fel de des ca înainte; le transmitea prin Lasse că nu-l mai chema Axonius și că dorea să i se spună pur și simplu Uffka, cuvânt cu adâncă semnificație, dar al cărui tâlc el, Lasse, nu izbutise încă să-l dibuie, pentru că era atât de profund, încât ar fi fost nevoie de șase vieți de om ca să-l poți scoate la lumină. În fine, plecară.

Dar Lasse și Axonius, sau Uffka, cum își zicea acum, nu erau obligați să meargă la vânătoare. Rămași acasă, în jurul focului, duceau trai pe vătrai. Şi pentru că le prisosea mâncarea, mituiră pe câțiva bărbați și femei, care n-aveau chef nici ei să-și rupă picioarele prin păduri, să le păzească focul, să le frigă mâncarea și să le coasă haine.

„Acum avem stăpâni și slujitori, îşi spuse Lasse în sinea lui; să vedem cum o să se termine toată povestea asta.“

Note

14. Formulă magică, rezultat al unei serii de parodieri cu trimiteri religioase: *Hell* (*sued*.): „Salut ție!“ (*cf*. *engl*., *Hail!*); „hocus, pocus“ este o deformare a formulei *hoc est corpus (meum)*, „acesta este trupul (meu)“; „barașit“ se poate citi în suedeză ca *bara skit* (*cf*. *engl*., *bull shit*), aici, „doar tâmpenii“; dar este primul cuvânt din Vechiul Testament, *Bereshit* (*ebr*.), „La început“; „baraj“ se referă probabil la cuvântul următor din Geneză, *bară* (*ebr*.), „a făcut“.

Capitolul 6

Timpul se scurgea, Lasse își trăia viața în liniște și pace și își încasa tributul. Însă în anul următor, după marea ceremonie a sacrificiului, așteptă în zadar și îl pândea foametea. Atunci îl trimise pe Uffka, îmbrăcat într-un veșmânt lung, din pene de corb[15], să-i sperie pe recalcitranți și să le stoarcă tributul. Dar Uffka se întoarse într-un hal fără de hal, jumulit și maltratat. Oamenii nu mai credeau în el și nici de pietrele lui Lasse nu mai aveau trebuință, de când Peter Snagg descoperise de unde puteau face rost de ele. Dar Lasse pusese altceva la cale, căci prost nu era și nici memoria nu și-o pierduse: să convoace o adunare a triburilor nu i-ar mai fi servit acum la nimic, așa că porni în căutarea lui Peter Snagg și a tribului acestuia, pentru că voia să-l învingă chiar pe teritoriul lui și în prezența martorilor. Obosit după o zi întreagă de cutreierat, dădu în sfârșit de corturile așezării lui Snagg, se duse direct la el, îl salută cu mult respect și îi ceru o întrevedere între patru ochi, în cursul căreia se pecetlui între ei o tovărășie cu privire la o nouă descoperire. Snagg își adună oamenii și le ținu următorul discurs:

— Vânătoarea n-a fost lipsită de greutăți și neplăceri. Uneori am avut carne din belșug și o parte a putrezit, alteori ne-a lipsit. S-au făcut unele încercări de a păstra prisosul de carne uscând-o, dar metodele n-au fost destul de bune și așteptările ne-au fost înșelate. Acum însă, el, Peter Snagg, și Lasse Hulling găsiseră o piatră misterioasă cu care carnea, peștele și pieile de animale puteau fi păstrate fără să putrezească. Consecințele acestei descoperiri epocale erau nenumărate. De acum încolo se puteau îndeletnici cu vânătoarea în anumite perioade ale anului și pe urmă nu mai aveau nici o grijă, iar liniștea era, la urma urmelor, cea mai mare, cea mai pură și cea mai sigură

plăcere a vieții. Dacă oamenii acceptau să le plătească un tribut lui Lasse și Peter, aveau și ei de profitat de pe urma descoperirii.

Un „da“ răsunător fu răspunsul.

După aceea Peter le distribui o piatră albă sfărâmicioasă, care se numea „sare“, și îi îndemnă pe oameni să vină să-și reînnoiască rezerva în schimbul tributului promis. Şi Lasse plecă acasă.

Tributul nu fu chiar atât de mare, deoarece căpitanul Skägg introdusese deja în tribul lui metoda de afumare a cărnii, așa că devenise și el beneficiarul unui tribut, iar supușii lui nu voiau nici un fel de sare.

După introducerea sării, oamenii aveau mai mult timp la dispoziție și duceau o viață sedentară. Numai că se obișnuiseră atât de mult cu truda, că acum aveau timp să-și bată capul cu noi invenții. De exemplu doctorul, care lua tribut de la clanul său, găsise un metal roșu, ușor de modelat și foarte util la confecționarea săgeților. Metalul nu era altul decât cuprul și, odată cu folosirea lui, se ușură și mai mult vânătoarea, dar în afară de asta oamenii își făcură cuțite și topoare cu care doborau copacii. Așadar, începu peste tot goana după cupru. Imposibil de găsit. Celelalte triburi trimiseră soli la doctorul Gadd[16] cu rugămintea să le spună și lor unde se aflau zăcămintele de cupru. Doctorul refuză să le dezvăluie secretul, dar le vându cuțite și vârfuri de săgeți, pe sare și pirită, de care el ducea lipsă; prețul era însă atât de ridicat, încât celelalte triburi se înfuriară și, într-o bună zi, fierarul Knipp, șeful unuia dintre triburi, dădu năvală în satul doctorului și-l făcu prizonier, cu trib cu tot. Se rugară să li se cruțe viața, și rugămintea le fu ascultată; în schimb, trebuiau să muncească pentru fierar și oamenii lui, adică deveniră sclavii acestora.

Lasse, speriat de pericolul ce-l amenința, dar și invidios pe căpitan și pe fierar, porni în căutarea unui alt metal, mai tăios decât cuprul și mai

rezistent la lovituri. Apoi își înarmă tribul cu sulițe și topoare de fier și îi făcu prizonieri pe oamenii fierarului și ai căpitanului. Dar asta îi dădu mai multă bătaie de cap decât își imaginase, pentru că era greu să hrănești și să strunești atâta popor îngrămădit pe o bucățică de pământ, mai ales că vânătoarea era în declin. Trebuia să aibă în vedere altă hrană, pe care fiecare s-o aibă sub ochi, nu să alerge după ea prin pădure. Porunci, în acest scop, să fie prinși zimbri, oi și capre, pe care îi legară de copacii din câmpii și ale căror carne și lapte urmau să fie folosite la discreție. Așa că acum deveni stăpânul unui popor de păstori. Dar iarna era nevoie de nutreț pentru animale și în acest scop se ridicară grajduri și hambare și se adună fân. Nu trecu mult timp și oamenii se plictisiră de monotonia hranei, iar burțile lor tânjeau după viața plăcută de pe Insula Preafericiților. Lasse, care își folosea bine timpul, descoperise câteva feluri de ierburi ale căror semințe, zdrobite și frământate cu lapte, dădeau o mâncare delicioasă. Tot așa, descoperise și niște plante cu rădăcini groase, care aveau gust amar în pământ sărac, dar dulce în pământ gras. Cum nu avea plug și nici nu domesticise animale de pus la jug, le ceru oamenilor să taie și să ardă păduri. Puse în cenușă semințele ierburilor și ale rădăcinoaselor și în felul acesta începu agricultura. Nu toate triburile îi urmară imediat exemplul, doar câteva. Însă odată cu tăierea și arderea pădurilor, dispăru vânatul, iar fumul acela gros atrase plângeri din partea vecinilor, care, deși începuseră să prindă gustul plantelor cultivate, nu voiau să renunțe la vânătoare și nici să distrugă pădurile. De aceea făceau din când în când scurte incursiuni în ținutul lui Lasse și nu admiteau ca dreptul de proprietate să meargă până într-acolo încât să-i dea și dreptul ca prin defrișări să distrugă țara și vânătoarea. Lasse trebuia să-i alunge cu forța armată, dar în timpul războiului oamenii se opreau din muncă.

Din pricina asta, alții erau obligați să-i hrănească și să-i îmbrace în vreme ce ei își apărau câmpurile. Ca urmare, Lasse introduse un impozit general al apărării.

Oricum, oamenii începură să-și ridice case și nu mai voiau să se mute de colo-colo. Plăcerea de a sta în același loc îi costă mult, și Lasse nu mai avea nici o zi de liniște, pentru că trebuia permanent să rezolve conflicte și să inventeze tot felul de legi noi și decrete.

Note

15. În mitologia nordică, corbul are rol de iscoadă.

16. Ac de albină (*sued.*).

Capitolul 7

Comportamentul oamenilor era tot mai sălbatic. Viața în plină mișcare prin păduri avusese un efect înviorător asupra stării lor de spirit și, fiindcă nu aveau posibilitatea să păstreze prea mult timp carnea de vânat, se făcuseră darnici. Acum, când puteau s-o pitească, deveniră lacomi și meschini. Triburile care încă vânau în pădurile din preajmă considerau că e o ticăloșie să răpești vacilor laptele pe care natura îl lăsase pentru viței, și odată câteva suflete nobile hotărâră să împiedice cu forța felul acesta de a chinui animalele. Vânătorii îi disprețuiau de mult pe acești „viței“, după cum le spuneau ei; dar disprețul lor ajunse la culme când asistară la o tăiere; fără să opună nici cea mai mică rezistență, animalele fură legate, înjunghiate brutal și golite de sânge. Fu un spectacol odios pentru vânători, fiindcă asistau foarte rar la lupta animalelor cu moartea, și niciodată la o vărsare de sânge. Peter Snagg, care era șeful vânătorilor, nu găsea cuvinte pentru amărăciunea și disprețul față de felul în care progresa cruzimea. Fu și mai rău când oamenii începură să ardă pădurile și să mănânce „iarbă precum dobitoacele“. Mai întâi de toate, Peter considera că arderea pădurilor avea să distrugă pământul; apoi găsea că era o prostie să se cultive semințe de iarbă, când suprafețe întinse erau pline de fire uscate de iarbă ca asta!

— Ce scârboși, josnici și îndobitociți sunt oamenii ăștia, izbucni el, văzându-i înarmați cu lopeți și târnăcoape, răscolind pământul pe care, după culesul roadelor, trebuiau să-l îngrașe cu băligar. Până într-acolo au mers cu grosolănia, încât mănâncă excremente! Păi nu cară ei băligarul din grajd pe câmp, iar pe urmă nu cară ce-a rodit din el în hambare? Ptiu, ce oameni! Şi își înalță cocioabe din bârne, unde nu intră pe nicăieri aerul; și stau acolo, în miros greu, și fac focul, și când ies afară îi apucă greața. Nu le e dat să vadă altceva pe

lume decât peticele lor de pământ ars și mormanele lor dragi de băligar adunate afară, pe la colțurile grajdurilor. Ia gândiți-vă ce plăcuți și iuți la minte îi fac îndeletnicirile astea!

Lui Lasse, care mai avea din când în când întâlniri prietenești cu Peter, îi plăceau dezbaterile și argumentul său permanent era că datorită agriculturii oamenii deveneau pașnici, fiindcă acela care-și cultivă pământul sub cerul liber caută să nu-și facă dușmani care ar putea să-i fure roadele în timp ce el doarme.

Dar Peter riposta, susținând că cineva care are o proprietate nu poate nicicând să doarmă liniștit, de frică să nu-și piardă avutul. Şi, spunea el mai departe, cât de legat se simte acest om de pământ, cât de greu îi e lui să se despartă de viața asta nenorocită, dacă își lasă proprietatea de izbeliște. O răpăială, o grindină, un ocol rupt ar putea oricând distruge roadele muncii. Toate astea ar face din plugarii lui un neam de lași, un popor înfricoșat de robi îndobitociți, în care s-ar înrădăcina până la urmă credința că nu există altceva pe lume decât parcelele lor de pământ.

După puțin timp, Lasse avu de suportat consecințele. Trebui să-i elibereze pe iobagi, a căror hrană era costisitoare și care erau greu de supravegheat. Aceștia luară drumul pădurii și se apucară să-i dea foc, așa că nu trecu mult și toată provincia lui Lasse era locuită de agricultori. Se iscară gâlcevi în legătură cu loturile de pădure și pășunat. Dobitoacele unuia călcau în ogorul altuia. Cerința unei învoieli deveni generală și Lasse se văzu din nou obligat să deschidă primul cod de legi, sau Codul Pământului, conform căruia i se acorda fiecăruia dreptul asupra bucății de pământ pe care pusese mâna. Dar se constată foarte repede că oamenii nu se supuneau legii. De aceea s-a trecut la inventarea pedepselor. Pentru că numărul locuitorilor creștea în mod amenințător, iar închisorile ar fi însemnat impozite suplimentare

nedrepte pe umerii celor nevinovați – ceea ce până la urmă ar fi făcut ca toți să-și dorească pușcăria pentru a primi mâncare și adăpost fără să muncească –, s-a hotărât că mai simplu era să-i omoare pe cei care încălcau legea. Tot nu le era lor viața prea dragă, deoarece, comparând-o pe cea de acum cu traiul minunat pe care îl duseseră pe Insula Preafericiților, părerea generală era că viața devenise o povară. Pedeapsa cu moartea fu, așadar, întâmpinată cu urale și Codul nelegiuirilor fu reintrodus!

Băteau însă la ușă noi complicații. Lasse vedea că se încurcă lucrurile, dar nu avea cum s-o scoată la capăt, așa că nu-i rămânea decât să meargă înainte pe drumul ales.

Trecură astfel câțiva ani. Certurile nu mai conteneau, erau introduse mereu legi noi privind ba obligația de a face îngrădituri, ba faptul că unii curmau cursul apelor și ridicau câte o moară, împiedicându-i pe alții să pescuiască, ba interdicția de a tăia drum pe ogor străin (fiindcă nu puteau ajunge la ogorul lor decât trecând peste ogorul vecinului), și tot felul de lucruri din astea. Într-o bună zi, un locuitor sau țăran, cum li se spunea acum celor care își făcuseră așezări pe lângă ogoare și pășuni, își dădu pe neașteptate sufletul. Lăsă în urma lui nevastă și șase copii, trei fii și trei fiice. Fiecare dorea să preia gospodăria, dar așa, îmbucătățită, nu-i putea hrăni pe toți. Lasse voia mai degrabă să existe un singur proprietar decât șase țărani amărâți. De aceea trebui să scoată la vedere vechiul cod al moștenirilor, conform căruia fiul cel mai mare devenea proprietarul gospodăriei, cu obligația de a o întreține pe mamă. Ceilalți frați n-aveau decât să-și ia lumea-n cap și să-și caute de lucru. După lecția asta, ceilalți țărani au fost mai chibzuiți cu adusul copiilor pe lume, și rareori mai întâlneai vreunul care să facă mai mult de doi, fiindcă nici unul nu voia să-și vadă copilul slujnic. Dar cei care deja erau născuți și n-aveau pământ

dădură naștere unei clase de nemulțumiți. Erau foarte periculoși, pentru că, neavând nimic de pierdut, îşi pierduseră orice teamă. Şi se retraseră în păduri, fiindcă ce rost avea să fie sclavii altora, care să se bucure de munca lor? Atunci Lasse și preotul stătură zile întregi închiși într-o odaie încercând să găsească un motiv pentru care unii să muncească și alții să mănânce, dar degeaba.

Şi totuși, datorită faptului că acum era interzisă parcelarea pământului, se mai întâmpla să fie câte un an bun și recolta să fie mai mult decât îndestulătoare, așa că unii țărani aveau mai mult decât puteau să mânânce. Atunci aceștia făceau schimb cu ce le prisosea altora și, până la urmă, se știa exact în ce perioade și unde se puteau întâlni cu cei care aveau ceva de schimbat. În piețele acestea de schimb veneau vânătorii cu piei, cu sare, cu pește și carne de vânat și le dădeau pe grâne, brânză, unt și vite. Ca să se ușureze treaba, le veni ideea să folosească niște plăcuțe de zinc[17] incrustate cu cifre și care serveau ca mijloc de schimb. Dar în urma acestor schimburi unii agonisiră averi enorme. Invidia se trezi atunci în sufletele dezmoșteniților și ale deposedaților, care se puseră pe jaf și tâlhării.

Soarta comunității era acum într-o asemenea primejdie, încât Lasse se văzu nevoit să-i înroleze pe toți noii nemulțumiți într-o armată permanentă, care mări considerabil efectivul armatei deja existente, iar asta duse la o majorare a impozitelor. Țăranii plătiră de bunăvoie impozitul, numai să se știe apărați. Dar secăturile de ostași din turnul nou construit mâncau, beau, se distrau și dansau. N-aveau nici o treabă de făcut și de aceea începură să-și închipuie că sunt mai ceva decât agricultorii. Se purtau ca niște necioplți și n-aveau nici o fărâmă de respect pentru Lasse. Băteau drumurile, mari și mici, și îi jefuiau pe cei care se întorceau cu mărfuri noi din târg.

Începuse de la un timp să se simtă o nemulțumire înăbușită în rândurile țăranilor, care nu erau deloc dispuși să dea de mâncare unor tirani. Pedeapsa cu moartea nu înfricoșa pe nimeni, fiindcă se așteptau ca după moarte să ajungă din nou pe Insula Preafericiților, așa că mergeau la moarte ca la o petrecere. Lasse avea nevoie să descopere ceva care să le stârnească frica de moarte. Şi nu trebui să caute prea mult.

Uffka, sau fostul pastor Axonius, care zăcea într-un fel de hibernare prelungită, fu scuturat și trimis să predice religia politică, adică învățătura iadului. Cele mai importante puncte ale acestei minunate învățături erau: toți oamenii care nu aveau pământ erau niște nevrednici; și pe ei tot Dumnezeu îi făcuse, dar erau niște nesupuși și nesupunerea față de autorități reprezenta cel mai mare păcat; de aceea, după moarte, cei care nu aveau pământ, dar nici nu voiau să muncească pentru alții, nimereau în iad, unde urmau să ardă de vii în vecii vecilor. La început, toate absurdițile astea îi lăsară reci pe oameni, care nu-și pierduseră încă mințile, dar puterea obișnuinței e mare și, încetul cu încetul, Uffka reuși, folosindu-se și de picturi, să bage frica morții în femei. Acesta fu primul pas. Dar ostașii erau incorigibili și pe ei îi distrau vorbele preotului. Atunci, Lasse fu nevoit să folosească altă metodă cu ei. Îi mitui.

Țara o împărți în provincii și instală câte un ostaș în fruntea fiecăreia. Sigur că în felul acesta țăranii erau ținuți în frâu, pentru că fiecare căpetenie de provincie avea un turn și o garnizoană. Numai că aceste căpetenii îi asupreau crâncen pe țărani și, în plus, inventară o taxă percepută oricărei persoane care pătrundea în teritoriul lor pentru a face schimb de mărfuri. Taxa primi numele de vamă și ziceau că era menită să apere comerțul (de tâlhăriile „ocrotitorilor“, adică).

Așa arăta la ei „evoluția“.

Lasse avea acum nevastă și copii, cheltuielile îi sporiseră și fu nevoit să mărească impozitele. Dar țăranii începură să se plângă. Aveau și ei copiii lor de hrănit, nu voiau să-i hrănească și pe-ai altora; iar fetele și băieții făceau copii cu nemiluita. Lasse înființă o nouă instituție care să-i pedepsească pe cei care nu aveau pământ sau alte proprietăți și care aduceau totuși copii pe lume. Şi, ca să existe un control, cei care intenționau să se căsătorească trebuiau să-l anunțe pe Uffka, care, mai întâi de toate, le băga bine în cap învățătura iadului, după care fiecare tânăr major și fiecare fată ajunsă la vârsta măritișului trebuiau să depună un jurământ. Părinții protestau, se văicăreau, dar la nimic n-ajutau toate astea, pentru că acum forța armată era cea care decidea în primul și în ultimul rând asupra oricărei chestiuni de morală. La asta se mai adăugă încă o problemă.

Femeile, care de dragul copiilor acceptaseră tutela bărbaților, se aflau acum într-o stare de dependență asemănătoare celei de slujnică. Se îndeletniceau cu cele mai neînsemnate treburi ale gospodăriei, iar surorile dezmoștenite le purtau de grijă fraților. Şi pentru că fiecare fecior de țăran care ar fi dorit să se însoare se temea să nu-și îngreuneze viața prin sporirea cheltuielilor, fetele începeau să rămână nemăritate. Atunci părinții hotărâră să le dea fetelor o „zestre a primei dimineți“[18], și până la urmă chiar jumătate din moștenire. Ca urmare, fetele cu zestre mare erau mai ușor de măritat decât cele cu zestre mai mică. În felul acesta se ajunse ca marii proprietari să devină aliați împotriva oamenilor lipsiți de pământ, și așa se formă o aristocrație rurală, care era însă supusă unei aristocrații a violenței și a jafului.

Dar aristocrația șnapanilor n-avea liniște. Le erau încă vii amintirile frumoase din vremea când se ocupau cu vânătoarea și, ca să mai aibă cu ce se distra, confiscară puținele terenuri de vânătoare

rămase și interziseră țăranilor să poarte arme. O altă invenție a tâlharilor ăstora, care pe bună dreptate îi supără pe toți țăranii, fu domesticirea lupilor, însă îmblânzirea nu însemna decât că lupii își ascultau stăpânii, dar îi mușcau pe toți ceilalți. Ei ziceau că se făcuse asta pentru binele vânătorilor, însă scopul adevărat era să fie păzite mărfurile furate în timp ce hoții își dormeau somnul dulce. Tovărășia tâlharilor cu animalele sălbatice îi intriga nemaipomenit pe țărani, dar acum își pierduseră speranța că și-ar putea face auzit glasul. Nu trecu mult timp și, din cauza pasiunii pentru vânătoare, căpeteniile începură să se dușmănească între ele și chiar să-și atace ușor turnurile. Ponoasele le trăgeau tot țăranii, pentru că ogoarele le erau distruse de copitele cailor. Dar caii, animale mai puternice decât oamenii, aparțineau și ei tot cotropitorilor, iar agricultorii, neavând arme, erau neputincioși față de bărbații înarmați și animalele sălbatice. Se plânseră lui Lasse, și el, văzând că se complică lucrurile, nu găsi altă soluție decât să-i înarmeze pe țărani, pentru ca împreună cu ei și alături de propria armată să le vină de hac căpeteniilor. Zis și făcut.

După aceea nu-i mai rămânea decât să meargă până la capăt și să se declare domn peste toate căpeteniile, adică rege. Şi ca să dea și mai multă strălucire evenimentului, organiză o mare ceremonie a încoronării. Își puse pe el o haină roșie din blană de lup și piele de arici, o căciulă de castor cu pene de gaiță și ieși pe o câmpie întinsă, unde îl rugă pe Uffka să-l mânjească în jurul gurii cu catran, după care ceru din nou întregului popor să depună jurământ pe învățătura iadului, să recunoască faptul că Lasse era trimisul lui Dumnezeu și că membrii dinastiei Hulling sunt descendenți ai lui Iafet, fiul lui Noe, ceea ce însemna că celelalte căpetenii din turnuri îi deveneau supuși și îi datorau impozit. Acesta din urmă nu era o povară pentru ei, fiindcă n-aveau

decât să-i mai încarce pe țărani cu încă o dare. În felul acesta, prin milostenia lui Dumnezeu, Lasse I din dinastia Hulling fu uns rege. Dar, pentru ca numele lui regesc să aibă un prestigiu sporit, își spuse Lasse I Hugo de Hulling von Iafetson.

Urmă acum cu adevărat o perioadă de mare liniște. Învățătura iadului începuse să prindă rădăcini și teama de moarte era atât de mare, încât nu se mai înfăptuiau decât foarte puține crime.

Dar iată că apăru o nouă clasă socială, și anume clasa celor care nu erau proprietari de pământ. Unii dintre ei, pentru că nu aveau voie să se miște liber încolo și încoace, vagabondajul fiind interzis, începură să se aciueze pe lângă turnurile șefilor de provincii și să se ocupe cu confecționarea hainelor și încălțămintei pentru membrii garnizoanei. Erau prost plătiți, dar beneficiau de protecția șefului. Cu alte cuvinte: plăteau impozit fiindcă munceau pentru niște trântori. Dar oamenii erau atât de zăpăciți, încât sărmanii croitori și cizmari nu-și dădeau seama de escrocheria asta, iar frica de moarte luase asemenea proporții după introducerea învățăturii iadului, că preferau să trăiască indiferent în ce condiții, oricât de apăsătoare ar fi fost asuprirea și oricât de înjositoare umilințele, doar să nu-și riște viața. Dar cizmarii și croitorii trebuiau și ei să mănânce, și în jurul turnurilor nu creștea nimic.

Țăranii erau, așadar, nevoiți să le aducă de-ale gurii pentru haine, pantofi și bani. Dar căpeteniile construiră un zid, care împrejmuia o suprafață mare în jurul turnului. Zidul avea o poartă, și la poartă ședea un scrib – căci de mult timp aveau scribi – care încasa o taxă de la fiecare țăran, când trecea zidul ca să-și schimbe marfa. Țăranii nu pricepeau nicicum de ce trebuiau să plătească, atâta vreme cât ei erau cei care se oboseau să aducă de-ale gurii la oraș, și nimeni altcineva nu pricepea, dar „așa era scris“.

Până la urmă, câțiva negustori mai deștepți se duseră la Lasse și îi explicară că agricultura avea să decadă dacă țăranii se tot duceau la oraș pentru schimbul de mărfuri; negustorii se ofereau să cumpere ei marfa țăranilor și pentru asta să verse o taxă „căciulii de castor“ – așa i se spunea acum lui Lasse. Lasse acceptă propunerea, dar țăranii nu se învoiră. Atunci se răspândi foametea la oraș și țăranii fură obligați să vândă negustorilor, sub amenințarea pedepsei cu moartea. Înfuriați și amărâți, țăranii ridicară atât de mult prețurile, încât Lasse se grăbi să introducă tarife pentru cereale și vite, și astfel viitorul orașului și al tâlharilor era acum asigurat; timp de câteva luni domni liniștea și pacea, iar ostașii lui Lasse îi puseră numele „Lasse Lacăt-de-Grajd“, deoarece el păstra cheia grajdurilor, pe care le deschidea și le închidea după bunul lui plac.

Note

17. Strindberg face aici aluzie la monedele de aramă, mari și rectangulare, care se băteau în Suedia între 1644 și 1776.

18. Strindberg s-a inspirat aici din obiceiul conform căruia bărbatul oferea soției un dar în dimineața de după noaptea nunții.

Capitolul 8

Liniștea era o liniște de suprafață, pe care nu te puteai bizui. Se înțelege că țăranii mai vârstnici, care simțiseră pe pielea lor cum se ajunsese la această stare de lucruri, nu mai aveau nici urmă de respect față de Lasse, cu care pe vremuri se bătuseră pe burtă și își spuseseră „frate“, dar care avea acum în mâna lui şi armata, cu care putea să-i apere. Erau sătui de certuri și se dădură pe brazdă. Ce-ar fi putut face? își ziceau în sinea lor. Şi pentru că nu era nimic de făcut, se obișnuiră să tacă și să sufere.

Dar generația tânără nu era la fel de ușor de îmblânzit. Tinerii nu voiau să asculte nici de tată, nici de mamă și cu atât mai puțin de străini. În van căută Uffka să-i sperie cu iadul! Aveau încă mintea curată și își dădeau prea bine seama de absurditatea acestei minciuni sfruntate, iar Uffka le stârnea doar râsul. Se purtau ca niște sălbatici imposibil de ținut în frâu și nu suportau să stea nemișcați în cocioabele lor nesănătoase și puturoase, ci își făceau de cap cutreierând câmpurile și pădurile, dornici de aventură. Părinții îi biciuiau, dar ei dădeau foc colibelor, căpițelor de fân și o luau la picior prin pădure. Un mare pericol pândea societatea. Cineva făcu în mod serios propunerea ca fiecare al doilea băiat să fie jugănit, asigurându-se astfel mână de lucru pentru viitor. Lasse se opuse acestei măsuri, fiindcă era contra naturii. Avea el altă metodă la care ar fi vrut să recurgă cât mai târziu, fiindcă îi displăcea și lui. Era oribil de primitivă și neomenească, iar în tinerețe fusese și el victima acestei cure a cărei amintire încă nu-i dădea pace. Îl obseda ca fiind lucrul cel mai îngrozitor prin care trecuse în viață. Urma ca în fiecare sat să existe o sală de penitență, unde copiii să fie sechestrați timp de șase ani, flămânziți, biciuiți, și în felul ăsta să se deprindă cu sclavia. Pentru că an de an li se propovăduia

învățătura iadului și noua morală, inventate de Lasse și Uffka, copiilor le intrau până la urmă în sânge profunda stimă și supușenia pe care nu le datorau în mod firesc stăpânilor lor. Metoda era în cel mai înalt grad lipsită de scrupule, având același efect precum castrarea.

E drept că scrisul manualelor lua timp, dar câștigul era mult prea mare ca să nu se sacrifice timpul necesar pentru această nouă activitate.

Planul, odată dus la bun sfârșit, se dovedi bine ales pentru scopul propus. Copiii erau zăvorâți dis-de-dimineață și primul lucru pe care-l aveau de învățat era să tacă din gură. Ăsta era lucrul cel mai important, ca să nu mai aibă de ce să-i fie teamă clasei superioare – căci așa își ziceau ei acum, de vreme ce „Dumnezeu“ îi așezase deasupra clasei inferioare – că va fi criticată de clasa inferioară. În al doilea rând, trebuiau să învețe să fie ascultători, adică să le facă altora pe plac și să nu aibă voință personală. Metoda de a închide mulți copii într-o cameră avea efecte strălucite, pentru că aerul nesănătos le distrugea sănătatea și, în felul acesta, nu mai aveau nici putere, nici voință. Dar obișnuința de a-și ține gura, adică de a nu spune adevărul, începu să producă neplăceri care fuseseră pierdute din vedere. Copiii văzură că aveau de câștigat dacă răspundeau „da“ când ar fi trebuit să răspundă „nu“, adică erau răsplătiți sau scăpau de pedepse, și atunci minciuna începu să înflorească. Pe de altă parte, supunerea duse la prefăcătorie. Copiilor li se părea că e nedrept să-l țină nemișcat pe un camarad atunci când îi trăgea bice profesorul, dar nu le mai păsa de dreptate, și până la urmă se obișnuiră să acționeze împotriva propriilor convingeri. Copiii cei mai dibaci la minciuni și prefăcătorii erau socotiți copii cuminți și primeau turtă dulce și prăjituri cu miere; iar cei care spuneau adevărul și erau cinstiți încasau lovituri de bici și rămâneau fără mâncare. Se puseră astfel și bazele educației copiilor. Uneori

Lasse rămânea uimit în fața rezultatelor, dar odată intrat în jocul ăsta cu focul nu mai exista cale de întoarcere. Mai era și altceva. Celor care-i biciuiau pe copii le venea greu să umple timpul îndelungat al educației numai cu bățul. Au fost nevoiți să găsească și alte obiecte de predare, așa că acum, în afară de minciună și falsitate, se predau o grămadă de neadevăruri sub denumirea comună de „morală“, care tot cu biciul li se băga în cap copiilor palizi și bolnăvicioși.

Prima morală era: Dumnezeu i-a creat pe țărani și meseriași cu scopul ca ei să muncească pentru cei care nu vor să muncească. A doua morală: Să fii mulțumit cu soarta ta! (Porunca asta nu era greu de urmat de către cei a căror soartă, demnă de invidiat, îi scutea de muncă, dar pentru cei sortiți să trudească era ceva imposibil.) A treia morală: Nu ai voie să te împerechezi dacă nu ai douăsprezece pogoane de pământ sau încuviințarea lui Uffka. (Un tânăr protestatar care propuse ca textul legii să sune „Trebuie să fi fost prezent la împărțirea moștenirii și să fi pus mâna pe douăsprezece pogoane ca să ai voie să te căsătorești“ fu închis în bezna unui beci.) A patra morală: Nu ai voie să te faci stăpân pe proprietatea altuia! (O fată care spuse că-și amintea cum tatăl ei făcuse avere luând din bunurile publice și că ar trebui pedepsit fu convinsă, cu ajutorul a șase perechi de nuiele de mesteacăn, că nu avea dreptate.) A cincea morală: Nu ai voie să omori pe nimeni! (Un minor care întrebă dacă prin „tu“ se înțelegea și Lasse, și călăul, care îi omorau pe toți cei ce refuzau să-i ucidă pe vânătorii din păduri, fu butucit.) A șasea morală: Nici cu gândul să nu gândești că starea prezentă a lucrurilor ar putea fi rea. (Aceasta era cea mai aleasă dintre toate, fiindcă sugruma din față gândirea și, prin urmare, opoziția!)

Dar degeaba. Tineretul era el ipocrit și mințea, dar uneori mai ieșea și adevărul la suprafață și

atunci societatea era din nou amenințată. Oamenilor începuse să li se facă lehamite de viață, nu le mai păsa nici de muncă, nici de nimic, îndurau foametea, dar atunci începu și clasa superioară să sufere de foame și s-o ducă prost, ceea ce nu se putea tolera. Frica iadului se spulberă, fiindcă erau cu toții de părere că deja o duceau ca în iad aici, pe pământ, și mai rău decât atât nu putea fi. Lasse și Uffka se văzură obligați să aducă unele amendamente moderne la învățătura iadului[19], după care preoții începură să vorbească despre bucuria viitoare a împărăției cerului, destinată celor care suferă și au de suportat greutăți în timpul vieții. Faptul că unii protestatari ajunseseră la concluzia că Lasse și clasa superioară, care o duceau bine, ar fi trebuit să nimerească în iad nu avu nici un efect asupra învățăturii, fiindcă respectivii disidenți fură arși pe rug și întrebările lor rămaseră fără răspuns. Dar perspectiva de a ajunge în cer slăbi disciplina și fură iar nevoiţi să găsească noi metode. Lasse îi amăgi pe niște pierde-vară care nu voiau să muncească și îi puse să compună cântece pentru educarea clasei inferioare. Așa apăru breasla poeților. Mergeau îmbrăcați ca vai de lume, deși n-aveau nici un motiv, pentru că primeau salariu de la stat, dar prin înfățișarea lor trebuiau să le dea celor din clasa inferioară impresia că proveneau și ei „din pătura cea mai de jos“. Băteau țara în lung și-n lat și cântau, propovăduind că viața era cât se poate de minunată, că toți oamenii sunt buni, că cei care aveau funcții ca Lasse și Uffka, precum și toți șefii de provincii, părinții, tutorii, educatorii erau oameni de suflet, care nu urmăreau decât binele clasei inferioare; că nemulțumirile datorate faptului că unii muncesc și alții mănâncă nu erau decât dovezi de invidie și răutate; că dacă fiecare și-ar fi văzut de treaba lui totul ar fi mers bine, indiferent de greutățile pe care le aveau de întâmpinat[20]; că agricultura și meșteșugurile nu

erau munci și că Dumnezeu pusese cea mai grea muncă pe umerii conducătorilor, ai armatei și ai Uffkilor; că lumea *trebuia* luată ca atare (chiar și așa cum devenise în urma potlogăriilor făcute de cei ca Lasse și Uffka). Asta prinse. Mai întâi oamenii învățară cântecele pe de rost, ele se cuibăriră în urechi și de acolo le trecură în gânduri.

Curând însă, clasa inferioară începu și ea să se folosească de cântece ca să tune și să fulgere împotriva clasei superioare. Lasse privea cu groază acești nori amenințători, dar nu degeaba învățase el din lecțiile trecutului. Încercă mai întâi să le dea tuturor cântăreților leafă de la stat. Asta ținu o vreme, dar numărul cântăreților care cereau leafă deveni copleșitor, ceea ce duse la mărirea impozitelor. Când înțelese că nimic altceva nu ajută, se văzu pus în situația cumplită de a fonda o coterie. Fură aleși șaptesprezece dintre cei mai proști cântăreți[21], declarându-se că sunt fără cusur, iar toți ceilalți, care doreau să compună cântece, erau considerați incapabili. Problema fu astfel rezolvată. Şcoala îi obișnui grabnic pe oameni să-i considere perfecți pe cei șaptesprezece, plătiți pentru inepțiile pe care le debitau, iar pe ceilalți, neisprăviți. Așadar, compozitorilor nemulțumiți li se puse călușul în gură, pentru că bineînțeles că nici unul nu voia să cânte dacă nu era lăudat măcar de cei șaptesprezece, așa că din momentul acela toate cântecele începură să fie cântate în aceeași tonalitate.

Odată cu numărul școlilor crescu și greutatea de a pune cartea moralei la îndemâna tuturor, aşa încât Lasse se înfricoșă și se văzu obligat să introducă o invenție deosebit de periculoasă, pe care o ținuse ascunsă cât putuse de mult: înființarea unei tipografii. Dar, pentru ca periculoasa instituție sa nu fie îndreptată împotriva lui și a operei sale, o puse sub ocrotire regală.

Primul rezultat al tipografiei regale fu Decretul referitor la libertatea cuvântului tipărit. Asociația

secretă „Nemulțumiții“ se adună într-o seară pe un morman de fân de îndată ce apăru noul decret. Paul, vânătorul, primise un exemplar și urma să citească decretul cu voce tare, pentru ca apoi să fie supus unei analize critice. Cei prezenți erau acum pregătiți să asculte.

Paul începu să citească: Decret referitor la libertatea cuvântului tipărit. Paragraful 1. Fiecare cetățean are dreptul deplin al cuvântului tipărit.

— Ura! răspunseră Nemulțumiții! Trăiască libertatea!

Paragraful 2, citi Paul: Este interzis să se aducă critici inutile învățăturii evanghelice a iadului, ea fiind dată de Dumnezeu.

— Asta-i bună! spuseră Nemulțumiții. Păi tocmai ea trebuie criticată în primul și în primul rând.

Paragraful 3, citi Paul: Orice autor de text are obligația să-i laude pe toți conducătorii, preoții, șefii de provincii, pe membrii armatei, pe scribi, pe cei care biciuiesc copiii, precum și pe prietenii și cunoscuții lor.

Paragraful 4. Asociația pentru elogiul reciproc, cu alte cuvinte cei șaptesprezece perfecți, are dreptul să suprime orice încercare de a compune scrieri menite să atace morala.

Atunci se băgă în vorbă Rudolf, cărbunarul: Hai să ne reamintim ce se înțelege prin morală!

Paul recapitulă: prima morală este că toți agricultorii și meseriașii sunt prin naștere datori să muncească pentru Lasse, Uffka ș.a.m.d. A doua morală: nimeni nu are voie să se împerecheze dacă nu are douăsprezece pogoane de pământ sau fără încuviințarea lui Uffka.

— Ajunge, ajunge! strigară Nemulțumiții, ne amintim prea bine de asta. Mai departe!

Paragraful 5. Nimănui, în afara Asociației pentru elogiul reciproc, nu îi este permis să se pronunțe în cazul unui Lasse decedat.

Paragraful 6. Fiecare cetățean are dreptul deplin la cuvântul tipărit!

Nemulțumiții se despărțiră hotărâți să folosească acest drept de îndată ce li se va ivi ocazia.

Biciuitorii de copii fură primii cărora li se înmână rezultatul libertății cuvântului tipărit. Cartea moralei apăru în mii de exemplare și fu distribuită în colibele clasei inferioare, deoarece clasa superioară, care inventase cartea, o știa pe de rost.

Dar Lasse era acum obosit și bătrân și simțea că i se apropie sfârșitul. Chemă la el două mii de soldați, cărora le ceru să aleagă un urmaș la tron. Şi iată că alegerea căzu pe fiul lui Lasse. Acesta fu imediat ovaționat și primi numele de Lasse II Axel. Pe Lasse îl podidi plânsul de emoție asistând la această extraordinară dovadă de iubire a poporului pentru familia lui, și folosi minunatul prilej pentru a propune ca tronul și căciula de castor să se moștenească și mai departe din tată în fiu. Când se auziră câteva proteste din partea unora dintre șefii de provincii, intră în scenă Uffka. El făcu apel la popor, care se afla departe, în păduri, în spatele armatei. Poporul, care nu înghițea armata, dar care nu auzise decât că spuseseră *nu*, strigă într-un glas *da*, așa că soldații trebuiră să se dea bătuți. Lasse mulțumi încă o dată pentru această nouă dovadă de iubire a poporului, și consideră că strigătele acelea venite din „păturile cele mai de jos“ erau ca și cum i-ar fi vorbit Dumnezeu însuși, căci glasul poporului este glasul Domnului[22], și Lasse II se grăbi să-și aleagă și el o deviză, pe cât de frumoasă, pe atât de neadevărată: Iubirea Poporului îmi este prima răsplată!

Zguduit de emoțiile prin care trecuse și sătul de povara anilor și a onorurilor, Lasse se lungi pe patul de moarte. După ce își iertă toți dușmanii pentru crimele comise și după ce Uffka îl asigură că va ajunge în cer, Lasse își începu somnul de

veci. Toți cei șaptesprezece perfecți compuseră cântece de laudă despre viața lui plină de fapte bune, iar Uffka ținu o cuvântare pe tema: „Ferice de acum încolo de morții cari mor în Domnul.“[23] Lasse II își șterse lacrimile și se urcă pe tron.

Note

19. Strindberg face aici aluzie la dezbaterile teologice din 1864 pe tema iadului, inițiate de filozoful Chr. J. Boström (1797–1866), care respingea credința în diavol și în pedeapsa eternă.

20. Inspirat de un citat din Luther.

21. Se face aluzie la cei optsprezece membri ai Academiei Suedeze, fondată în 1786 după modelul celei franceze.

22. *Cf*. latinescul *Vox populi, vox Dei*.

23. Apocalipsa după Ioan 14,13.

Capitolul 9

Lasse II Axel era un stăpân blând, care nu iubea războiul. El iubea civilizația și știința. Primul ordin public pe care îl dădu ca șef al țării fu să se scrie cronica domniei lui Lasse I. Cei șaptesprezece perfecți se puseră pe treabă și izbutiră să compună o capodoperă care să rămână în istorie. Lasse I era numit Cel Mare, pe motiv că pusese bazele noii societăți și că bunăstarea poporului fusese permanent țelul lui cel mai înalt. Dar Asociația Nemulțumiților scrise o altă istorie despre Lasse, unde i se zicea pur și simplu „Huliganul idiot“. Acolo se explica faptul că el introdusese sclavia, care-i hrănea pe trântori și-i seca de vlagă pe cei care trudeau. Că distrusese tineretul cu închisorile și biciuitul copiilor; că era un măgar și societatea lui o idioțenie. Cartea fu confiscată, arsă, iar autorii fură arși și ei, după care Asociația pentru elogiul reciproc institui un premiu de șase pfunzi de zinc, destinat celui care compunea cel mai frumos epitaf pentru Lasse I Hugo, numit Cel Mare.

Cum Lasse II Axel își dădea prea bine seama că nu putea să înăbușe cu una, cu două nemulțumirile din societate, ordonă să se scrie o istorie a regatului bazată pe exemplarul *Atlantica* de Rudbeck, rămas de la Lasse-tatăl, și care constituia dovada de neclintit a faptului că regatul actual, și nu altul, era regatul cel mai desăvârșit dintre toate regatele, și că el era de fapt Atlantica, sau Insula Preafericiților. Insula locuită de strămoșii lor, unde își imaginaseră ei că duseseră un trai de fericire supremă, nu existase niciodată. Era o născocire a Nemulțumiților, cu singurul scop de a trezi nemulțumirea în oameni. Şi cu ocazia asta apăru și un nou manual, scris de un biciuitor de copii, cu titlul *Lauda prezentului sau Cea mai desăvârşită societate*.

Între timp, o mulțime din copiii scribilor și ai militarilor ajunseseră la vârsta matură. Pentru a se evita discordia și vrajba în momentul alegerilor, s-a introdus obiceiul ca toate funcțiile să revină moștenitorilor, așa cum se proceda și în cazul succesiunii la tron, dar din cauză că scribii și militarii se căsătoreau după bunul lor plac, în ciuda minimului de douăsprezece pogoane, adică încălcând legea pe care ei înșiși o promulgaseră, țara era împânzită de odrasle ale clasei de sus care nu aveau ocupație. Acestea trăiau pe spinarea statului, care le acorda burse sau subvenții doar ca să nu se apuce de furturi sau omoruri și, pe cât fu posibil, se înființară și
niște ocupații noi. Celor rămași fără lucru le venea greu să stea și să nu facă nimic, așa că-și găsiră tot felul de îndeletniciri care mai de care mai țăcănite. Unul se apucă să colecționeze nasturi; altul începu să adune conuri de brad, pin și ienupăr; un altul își făcu rost de o bursă ca să călătorească în lumea largă. Acesta din urmă se întoarse acasă după ce descoperise o limbă moartă, înscrisă pe niște tăblițe de lemn. Cum găsise și cheia inscripțiilor, descifrarea fu treabă ușoară. Persoana care făcu descoperirea dădu acelei limbi numele „șo-șo“ și era foarte mândră că putea vorbi o limbă pe care n-o mai știa absolut nimeni. Cel care aduna nasturi își făcuse o colecție enormă și, din cauză că până la urmă nu mai știa unde s-o țină, obținu de la bugetul statului mijloace pentru construcția unei clădiri în care să-și păstreze colecția. Acolo începu să-și aranjeze nasturii pe categorii. Putea folosi diverse criterii: nasturi pentru izmene, nasturi pentru pantaloni, nasturi pentru palton ș.a.m.d., dar omul nostru găsi un sistem mai artificial, și de aceea mai dificil. Şi pentru asta avea nevoie de ajutor. Scrise mai întâi o teză despre „Necesitatea studiului nasturilor din punct de vedere științific“. Pe urmă se duse la Trezorerie cu un memoriu, cerând să se înființeze un post de profesor de

Nasturologie și două posturi de asistenți. Cererea fu aprobată mai mult ca să ofere de lucru celor fără ocupație decât pentru obiectul de studiu în sine, a cărui valoare nu putea fi încă apreciată. Având în vedere că omul cu pricina – îl chema Hylling și părea să se fi născut ca fiu al lui Hulling, fără aprobarea lui Uffka – avea întâmplător doi fii nelegitimi, pentru care nu putuse plăti educația biciului, nu mai fu nevoie ca posturile de asistenți să fie anunțate oficial. Hylling avea să impresioneze o lume întreagă cu primul sistem științific complet. Îi luase doi ani să-l creeze și era o operă minunată, de mare amploare, căci sistemul său putea clasifica toți nasturii de pe pământ.

NASTURI

Zinc	Cupru	Cositor	Fier	Os	Lemn
Cu găuri:	—	—	—	—	—
Clasa 1:	cu 1 gaură		ș.a.m.d.		
Clasa a 2-a:	cu 2 găuri				
Clasa a 3-a:	-„- 3 -„-				
Clasa a 4-a:	-„- 4 -„-				
Fără găuri:					
Clasa 1:	fără 1 gaură		ș.a.m.d.		
Clasa a 2-a:	fără 2 găuri				
Clasa a 3-a:	-„- 3 -„-				
Clasa a 4-a:	-„- 4 -„-				
Cu verigi:					
a) *verigi rotunde*			ș.a.m.d.		
α) zimțate					
β) nezimțate					
b) *verigi ovale*					
α) zimțate					
1) zimți scurți					
2) zimți lungi					
β) nezimțate					
1) vacant					
2) vacant					

Sistemul produse o nemaiauzită senzație.

Dar cel care colecționase conuri nu voia să fie mai prejos și curând uimi și el lumea cu un sistem artificial foarte cuprinzător, în care toate conurile erau categorisite în 67 de clase, 23 de familii și 1500 de ordine.[24]

De mult se preconiza dezvoltarea învățământului și, pentru că se considera nedrept ca vlăstarele clasei inferioare să învețe la fel de multe ca și copiii claselor superioare, se luă hotărârea înființării unei universități. Existau deja

trei științe: limba șoșo, Nasturologia și Conologia – științe care cu timpul deveniră obligatorii. Dar pentru că țăranii și meșteșugarii înstăriți își trimiteau și ei copiii la universitate, se înființară seminarii și colocvii exclusiv pentru copiii clasei superioare, studii fără de care nu te puteai prezenta la examenul de absolvire. Şi dacă uneori se mai strecura câte un copil din clasa inferioară și lua examenul, tot nu primea o slujbă, căci slujbele se moșteneau.

Lasse II Axel muri – asta nu se putea împiedica –, dar după moarte i se dădu numele Lasse cel Înțelept.

Note

24. Strindberg face aluzie la Carl von Linné (1707–1778) și la sistemul lui de clasificare a regnului vegetal (*Systema naturae,* 1735).

Capitolul 10

Nu se știe din ce cauză, dar fiul care urmă la tron își spuse pur și simplu Anders VII, probabil din anumite considerente istorice. În timpul domniei lui apărură artele frumoase. Într-o bună zi, un începător brutar frământa un aluat din care trebuia să facă o pâine împletită, dar în loc de pâine făcu o capră. Profesorul de limba șoșo, care se nimeri să treacă tocmai atunci prin fața ferestrei unde lucra băiatul, își dădu seama de marele lui talent și-l rugă să facă o capră nu din aluat, ci din argilă, pe care apoi o arse într-un cuptor.

Cu pictura se întâmplă altfel. De mult se observase că într-un loc mai izolat al insulei o mulțime de tineri cărbunari fără ocupație apucau câte o bucată de cărbune și desenau pe trunchiuri de copaci. La început desenau lucruri rușinoase, dar mai apoi tot ce vedeau cu ochii. S-a crezut mai întâi că era vorba de un fel de manie sau o sminteală, pentru că era într-adevăr straniu să vezi atâția tineri hoinărind de colo-colo, ca un cârd de ciori, desenând tot ce vedeau: mese, picioare de scaun, case, copaci, bolovani, morcovi, roabe, câini, pisici, tot ce se nimerea. Degeaba încercau părinții să-i convingă să mai termine cu mofturile astea și să facă ceva cu folos. Nu era cu putință. Plângeau și ziceau că mai bine ar muri de foame decât să renunțe la desenat. Erau pur și simplu maniaci.

Când îi ajunse lucrul ăsta la urechi, Anders se întristă mai întâi foarte tare, pentru că el își îndrăgea poporul cum numai un principe e în stare să îndrăgească. După aceea îi zăvorî într-o casă, unde se puteau dedica maniei lor, nestingheriți și sub ocrotirea regelui. Voia să facă un experiment cu ei și într-o zi îi puse pe cincizeci dintre maniacii aceia să deseneze același picior de scaun. Dar ce să vezi? Nici măcar două desene nu erau la fel. Filozofii chemați la fața locului au explicat că asta

se datora impresiei personale. Anders, căruia nu-i trecuse vreodată prin cap că impresia personală a unui picior de scaun putea duce la o analiză filozofică, își dădu seama ce greșeală făcuse și se convinse de profunda semnificație a desenului ca moment de seamă al vieții spirituale. În consecință, îl numi profesor pe cel mai iscusit dintre desenatori și la scurt timp după aceea acesta scrise o teză despre conținut și formă în arta desenului. Pornind de la exemplul bine ales al piciorului de scaun, profesorul ajunse, prin deducție, la următoarele concluzii: impresia personală se referă la conținutul piciorului de scaun, iar forma piciorului este desenul propriu-zis. Când forma și conținutul se suprapun sau se întrepătrund pe de-a-ntregul, desenul e un desen desăvârșit, adică frumos. Tot ce se desenează e frumos: un bou care se baligă nu e frumos ca atare, căci natura nu e frumoasă, dar desenul unui bou care se baligă e frumos, fiindcă el este pătruns de impresia pe care o lasă un bou ce se baligă asupra individului.

Într-o bună zi apăru pe fațada casei desenatorilor un desen urât, înfățișându-l pe Anders VII. Pe trecători îi pufnea râsul. Fu chemat desenatorul și i se dădu ordin să-l deseneze iar pe regele Anders, dar frumos. Desenatorul susținea că desenul lui era frumos, deoarece era pătruns de impresia lui personală despre Anders VII.

Atunci desenatorului i se ceru, sub amenințarea pedepsei capitale, să-și schimbe impresia personală despre Anders VII. Cum desenatorului i se promisese titulatura și leafa de profesor, acesta își schimbă imediat impresia despre Anders VII și fu numit pictor al curții regale.

În al optulea său an de domnie, Anders intră în somnul de veci și cei șaptesprezece perfecți îl numiră Protector al desenului. Urmașul la tron fu Per Erik I. Acesta avea o fire sălbatică și nu putea să stea locului. Purta război cu vânătorii și omora

chiar el cât putea de mulți. Dar poporul se revoltă împotriva impozitelor de război, fiindcă nu înțelegea rostul acestui măcel continuu. Pentru a lumina mințile întunecate ale populației, Per Erik dădu ordin să se întocmească încă un manual pentru predarea în școli. I se spuse *Cartea regilor* și cuprindea laude la adresa tuturor regilor, începând cu Lasse I și până la Per Erik; erau îndeobște lăudate atacurile și jafurile asupra țărilor străine.

Şi războaiele continuară în timpul domniei lui Per Erik, pentru că forțele armate adorau onoarea, dar mai ales cucerirea avutului altora, ca de exemplu pendule, servicii de masă și monede. Un membru al Asociației Nemulțumiților scrise cu privire la asta o broșură intitulată „Comparație între diferitele forme de furt, privat și public sau Furtul din punct de vedere constituțional, precum și un tabel indicând furturile internaționale ale ultimilor regi din dinastia Hulling“. Ca de obicei, broșura fu arsă, iar autorul ei aşijderea. Per Erik muri din pricina beției și (ca istoriografi suntem nevoiți să respectăm durerosul adevăr) probabil și din cauza unor păcate trupești. Toți ostașii îl plânseră și i se spuse Regele Erou sau Cel Fără-de-pereche.

Odată cu el se stinse dinastia Hulling, care începuse cu Marii Regi Lasse. Cum oamenilor li se băgase bine în cap că regii își aveau obârșia în Dumnezeu, era cam delicat să se aleagă un rege din popor, fiindcă era totuși greu să-i faci pe oameni să creadă că unul pe care-l știau azi comandant de oști ar putea fi ales mâine ca fiind de obârșie dumnezeiască. Din pricina asta, fu trimisă o expediție la niște triburi îndepărtate, de unde se aduse un „obiect“ căruia i se dădu grabnic un nume și i se puse o coroană pe cap. Şi ca să-l iubească poporul, i se spuse Lasse III și fu prezentat ca fiind o rudă îndepărtată a familiei Hulling. Având în vedere că nu cunoștea nici limba

țării, nici nimic altceva despre țara unde avea să domnească, puterea nimeri în mâinile lui Uffka (un urmaș al pastorului Axonius din Uppsala). Acesta făcu tot ce-i stătu în putință pentru ca învățătura iadului să dăinuie în mințile oamenilor și le dădu drept sarcină profesorilor de la Casa desenului să deseneze tablouri cu imagini din iad, care fură agățate în toate bisericile. După moartea sa, Lasse III fu numit Lasse cel Sfânt.

În timpul domniei succesorului Per II Erik, se declanșă o îngrozitoare luptă religioasă între diferitele provincii. Un fanatic declară sus și tare că în iad păcătoșii nu sunt prinși în clești, ci împunși cu furcile. Fu convocat un conciliu la care discutară despre clești și furci timp de șaisprezece zile și șaisprezece nopți, așa că partidele căpătară numele Cleștii și Furcile. Dezbaterile se încheiară în favoarea Cleștilor. Dar Furcile rămaseră ferm pe poziție și nu cedară nici când fură amenințate cu arderea pe rug. Într-una din provincii, unde partidul Furcilor ieși învingător, începu ofensiva împotriva actelor de violență ale Cleștilor. Atunci Cleștii, văzându-se încolțiți, trimiseră după ajutor la Per II Erik. Acesta adună tot poporul și, cu lacrimi în ochi, jură că va apăra până în pânzele albe învățătura pură a iadului sau că-și va da viața pentru ea. Şi porni la război. Războiul dură cincisprezece ani, timp în care lăzile cu pendule erau trimise acasă una după alta; chemările la arme și perceperile de noi impozite veneau de asemenea una după alta. Dar Furcile se apărau cu vitejie și în cele din urmă se răspândi vestea înspăimântătoare că Per II Erik își pierduse viața. Durerea se mai potoli când lumea află că, oricum, Cleștii cuceriseră două provincii, șase mii de stindarde și tobe, cinci sute de pendule, precum și aur și argint în valoare de trei milioane. Per II Erik fu transportat acasă și deasupra rămăşiţelor sale pământești se ridică o biserică purtând următoarea inscripţie: Regelui Erou, Apărător al Învățăturii

Pure a Iadului. Mort pentru cleștele lui. Sufletul lui, probabil, în grija Domnului!

Aceasta era cea mai frumoasă filă din preamărirea regilor Hulling. Dar Furcile stăruiră în credința lor și până la urmă li se acordă dreptul să-și practice religia. Ei, mai erau și unii (dintre cei nemulțumiți) care pretindeau că se războiseră pentru un nimic, fiindcă totuna era dacă în iad te prindeau cu cleștele sau cu furca, de vreme ce se știa că iadul nu există.

Per II Erik fu urmat de Jöns I Philip. El introduse spectacolele, cu scopul de a întreține buna dispoziție a celor nemulțumiți. Dar când nemulțumiții înșiși dădeau spectacole, se considera că sunt păcătoase. În consecință, se înființă o Casă a spectacolelor, unde se jucau doar piese inspirate din cartea de laudă a regilor sau din războiul Cleștilor împotriva Infidelilor. În felul acesta, poporul se obișnui să-și venereze gloriosul trecut.

În timpul domniei lui Jöns II Petter apăru ziarul de stat. Apariția ziarului fusese impusă de nemulțumirea care dospea și de nevoia de a răspândi cât mai repede concepțiile clasei superioare. Rolul ziarului de stat era să explice că tot ceea ce clasa inferioară gândea, exprima sau scria era minciună; că toate faptele clasei inferioare erau dictate de motive josnice, interese personale, invidie și rea-voință; să explice că societatea actuală era fără de cusur și că ea ducea la fericirea tuturor; să predice că învățătura iadului era cea mai blândă, cea mai profundă și cea mai ingenioasă dintre toate învățăturile, și că n-ar putea niciodată să fie înlocuită de o alta; că toate celelalte învățături erau proaste și imorale ș.a.m.d. Invenția asta fu întâmpinată cu ovații și de aceea ziarul de stat primi numele de *Opinia publică sau Binecuvântata stagnare*.

Capitolul 11

Societatea atinsese acum punctul culminant sau ideal al absurdului. Se disprețuia tot ce era de folos și se ținea la mare cinste tot ce nu era de folos. Spre exemplu, se considera mai onorabil să desenezi un măr, fapt care îți aducea postul de profesor sau un titlu de noblețe, decât să cultivi niște meri, fapt care nu-ți aducea decât obligația de a plăti impozit. Să joci într-o piesă de teatru era mult mai apreciat decât să scrii o piesă, și uneori puteai vedea cum publicul se înhăma la carul unei actrițe, ca să o ducă acasă după o piesă foarte reușită. Toți cei care voiau să pună stavilă în calea dreptăţii sau bețe în roate cercetărilor referitoare la starea mizerabilă a lucrurilor, cei care voiau să sporească sărăcia, să-i pedepsească pe nevinovați erau răsplătiţi cu posturi de vază, pensii și distincții onorifice.

Dar cel mai desăvârșit evoluă viața la orașe. În orașul regal locuiau trei sute de mii de oameni pe un petic de pământ, nu mai mare de câteva pogoane. Era suficient, așadar, să arunci o privire spre groapa asta din piatră, mândria locuitorilor, ca să-ți faci o idee cât de imensă era cantitatea de murdărie care zăcea acolo, pentru că orașul nu se curăța zilnic.

Locuitorii nu simțeau putoarea, dar odată cu ea apăreau bolile. La asta contribuia în mare măsură felul ideal de construcție a clădirilor. Adică, în loc să așeze casele în terase spre partea unde bătea soarele, le construiau în șiruri lungi, separate prin alei atât de înguste, încât foarte puțini locatari se puteau bucura de lumină în casă. Oamenii de aici, ca și unii locuitori ai văilor adânci din munți, se pomeniră loviți de o boală care, sub numele de cretinism, modifică funcțiunile creierului și face ca idiotismul să devină ereditar.

Orășenii deveniră și ei atât de cretini, că țăranii nu le mai pricepeau vorbirea. Se produse o

asemenea învălmășeală de noțiuni în capul lor, că unii dintre ei, care-și permiteau un astfel de trai, dormeau ziua, iar noaptea mâncau și beau, ceea ce înmulți, de bună seama, bolile.

Din cauză că-şi duceau viaţa îngrămădiți într-un loc atât de mic, oamenii ajunseră să se dușmănească, ceea ce nici nu era de mirare, pentru că se împiedicau permanent unul de celălalt, se îmbrânceau, se călcau în picioare. Pe măsură ce cretinismul prindea rădăcini, se răspândea și un fel de neputință, asemănătoare stării de infantilism. Trebuiră să fie plătiți cu bani grei oameni de ordine care, sub numele de polițiști, cutreierau pe străzi, îi conduceau acasă pe bețivani, cărau victimele accidentelor de circulație, alergau după apă pentru cei care leșinau, căutau numerele caselor, informau unde locuia bărbierul, care zone erau frecventate de femeile străzii, unde izbucnea câte un incendiu și așa mai departe.

Băieți și fete de la țară, care nu aveau pământ de moștenit, veneau în valuri la oraș, unde nimereau în casele acestor idioți. Băieții se tocmeau ca sclavi, fetele își căutau loc de sclave sau așteptau prima ocazie să fie seduse. La oraș, băieților le venea greu să se însoare, așa că, de bunăvoie și cu încuviințarea poliției, fetele se lăsau violate, iar copiii nu puteau avea pretenția să capete vreo treabă de făcut sau vreun post.

Pentru că erau atât de nefericiți în orașe, oamenii își căutau permanent alinarea în băuturi spirtoase, pe care le consumau în locuri publice. De fiecare dată când se consuma o cantitate mai mare de alcool – ceea ce se petrecea doar între bărbați –, se dădea pe gât un pahar și pentru femeia de acasă, fiindcă ea nu putea să-și lase de izbeliște copiii, și un pahar pentru vatră, unde îi așteptau patul și nevasta. La bețiile de pomină, se începea cu un pahar mare de alcool pentru rege și unul pentru patrie, și uneori încă unul pentru învățătura iadului.

Toată această societate ideală, care număra trei sute de mii de suflete, pretindea că muncește pentru bunăstarea poporului. Dar dacă mergeai într-o dimineață la punctele de vamă și în piețe, unde țăranii veneau cu mâncare pentru orășeni, vedeai limpede cine hrănește pe cine. Țăranii erau plătiți foarte prost și banii li se duceau pe impozite; în plus, li se permitea *să privească* tablouri în ulei, să asculte prelegeri, să asiste la spectacole, la care nu aveau niciodată timp să meargă, dar vina era a lor, fiindcă de avut voie, aveau tot timpul – sigur, contra unei taxe speciale; puteau beneficia și de profesori care să le predea învățătura iadului și cartea de laudă – sigur, contra unei taxe speciale, iar duminica aveau dreptul la o porție de aiureli din gura preotului, care le spunea că erau niște ticăloși și că-i aștepta castrarea dacă nu-și plăteau impozitele. Toate astea se numeau fructele binecuvântate ale educației și li se acordau, contra cost, țăranilor, fiindcă veneau la oraș cu hrană pentru cei care ar fi murit de foame dacă țăranii ar fi lipsit o singură zi din piață. Iar țăranii căzuseră în plasa asta!

Dar în orașe existau mereu săraci și nemulțumiți și până la urmă trebui să li se dea atenție, pentru că deveneau periculoși. În acest scop se înființară case de binefacere, care se numeau pușcării, unde încercară să stabilească de câtă hrană are nevoie un om ca să rămână în viață. Când reușiră să afle, se descoperi că muncitorii erau niște lacomi. Dar când muncitorii nu mai vrură să muncească – fiindcă asta era la libera lor alegere –, munca deveni obligatorie și oamenii fură siliți, sub amenințarea armelor, să se pună pe treabă.

În cele din urmă, când clocotul nemulțumirii crescu prea mult, când impozitele deveniră de nesuportat și toată vina fu aruncată pe umerii regentului, acesta inventă o altă formă de guvernare, care, după multă gălăgie, fu adoptată sub numele de sistem parlamentar, sau sistemul

răspunderii asumate. După cum o mulțime de redactori de ziar se văzuseră obligați să ocolească legea libertății cuvântului tipărit, numind în locul lor câte un responsabil, tot așa și regele numi miniștri care să-i preia răspunderea prostiilor, el fiind astfel scutit de orice acuzație. Dar asumarea răspunderii nu implica cine știe ce pericol, deoarece un ministru care avea rolul de țap ispășitor pentru câte o prostie de-a regelui își putea da demisia și devenea ori guvernator al unei provincii, ori cavaler heruvim. Din pricina asta, postul de responsabil era foarte agreabil și foarte căutat.

Foarte asemănător acestui sistem era cel al pălăvrăgelii, adică al parlamentarismului. Un consiliu format din bogătași se întrunea o dată pe an și prin discursuri dibace căuta să stabilească următoarea victimă pe umerii căreia să se arunce un nou impozit. Dacă dibăcia îi învrăjbea, cădeau de acord să nu-și aplice impozite lor înșiși, sau își schimbau impozitele între ei. Un exemplu bun și original al acestui fel de guvernare fu decretul parlamentar referitor la activitatea tăbăcarilor. Șase tăbăcari produseseră timp de douăzeci și cinci de ani piele proastă, pe care o vindeau la prețuri ridicate. Într-o bună zi, vânătorii, care încă se mai aflau prin împrejurimi, începură să introducă pe piață piele bună, la prețuri convenabile. Lumea se înveseli nespus la această veste, dar cei șase tăbăcari, care erau membri în camera deputaților sau în parlament, propuseră o moțiune prin care cereau să se plătească vamă pe pielea vânătorilor. Ziceau că industria locală trebuia ocrotită. Nu se poate ca fiii țării să fie înghițiți ș.a.m.d. Şi se puse vamă pe pielea vânătorilor! Așa că, din cauza celor șase tăbăcari, lumea fu nevoită să cumpere în continuare piele proastă la prețuri mari. Metoda asta se numea metoda protecționismului, prin care, adică, interesul particular era ocrotit cu bani publici. Dar responsabilul profită de ocazie și își

căută un post de guvernator de provincie, se prefăcu extrem de indignat și își dădu demisia; își căpătă postul dorit, precum și ordinul de cavaler heruvim, care de obicei se acorda ca răsplată oamenilor de vază.

Dar cel mai trist era că odată cu trecerea timpului cretinismul devenea ereditar, ca și debilitatea fizică. Cretinii, care-și spuneau „coteria inteligenței“ (de la *intelligere*, „a-și da seama“), deoarece nu-și dădeau seama de propriul cretinism (*lucus a non lucendo*[25]), degenerară într-atât, încât cu timpul ajunseră să nu mai înțeleagă cât de slabi erau la minte și se considerau, dimpotrivă, cei mai înțelepți membri ai societății. Cum aveau la dispoziția lor forțele armate, societatea arăta ca o casă de nebuni, unde pacienții se revoltaseră și își trimiseseră doctorii și supraveghetorii la închisoare. Asta duse la comportamente dintre cele mai absurde. Astfel, se puteau auzi în camera deputaților idei exprimate cât se poate de serios, de exemplu că Atlantica – așa se numea acum țara lor –, care avea o armată de 50 000 de oameni, ar putea să se apere împotriva Akviloniei[26] sau împotriva oricărei alte țări, care avea de douăzeci de ori mai mulți luptători. Într-o altă împrejurare se avansă cu succes ideea că întreaga societate s-ar prăbuși dacă lumea n-ar vrea să plătească impozit unor comedianți. Sau că statul s-ar prăbuși dacă poporul n-ar accepta să dea leafă și post de profesor unui domn care înșirase un număr respectabil de gândaci de bucătărie pe agrafe de zinc.

Ca urmare a faptului că oamenii vedeau an de an cum cretinismul era onorat, remunerat și căutat, mulți nefericiți își doreau să facă și ei parte din tagma cretinilor, pentru că aducea cinste și bani. Cretinismul se răspândea acum și prin școli, numai că nu mergea chiar așa de repede, deoarece simțurile oamenilor erau încă legate de memoria

unui trecut unde existase multă înțelepciune, chiar dacă în unele privințe o duseseră mai rău. Dar văzând mereu și mereu că erau respectați numai dacă împărtășeau părerile celor de la putere, oamenii se văzură obligați să rostească părerile acceptate, chiar dacă în sinea lor nu erau de acord cu ele, și când, în fine, ajungeau să-și formeze aceleași opinii precum cei sus-puși, acestea erau deja învechite.

Din această cauză agitația era necontenită, domnea o eternă discordie, o permanentă neliniște și o neobosită nemulțumire. Şi când masele fără de putere se ridicau împotriva celor de la cârma țării ca să-i văduvească de putere, se asista doar la o reînnoire și o repetare a trecutului, căci după fiecare epurare cei care mai adineauri fuseseră asupriți se transformau în asupritori, lucru la care nici n-ar fi visat.

În situații din acestea toți gânditorii se avântă asupra chestiunii îmbunătățirii societății, și tot atunci răsar tot felul de secte înflăcărate de zel sacru, care urmăresc să pună cu orice preț capăt nenorocirilor, mizeriei și divergențelor.

O sectă cu numele de „Şcoala moleschină“ avansă ideea că societatea are nevoie să se dezvolte în voia ei, precum o pajiște unde iarba bună și buruiana trebuie lăsate să dea lupta pentru hrană, chiar cu riscul ca buruiana să se dovedească mai puternică și să învingă.

O alta, numită „Asociații“ sau „Şcoala păsărelelor“, lupta pentru o asociație a celor mici, bolnavi, slabi, proști și leneși, prin care dreptul celor slabi de a-i asupri pe cei mai puternici să fie consfințit prin Constituție.

O a treia sectă, cu numele „Baliverniștii“, socotea că singura soluție era nu să se găsească un răspuns la întrebări care și așa erau fără de răspuns, ci să se arunce în aer toată planeta Tellus, care, fiind creată din nimic, mai bine s-ar fi întors de unde venise.

Şi, în timp ce aceste secte și multe altele se luptau pentru supremație, societatea își vedea de drumul ei dintotdeauna, căutând în trecut dovezi ale perfecțiunii prezentului pe toate tărâmurile, reintroducând forme de mult desființate, stabilind decrete, promulgând legi, astfel încât niciodată nu mai domnise o asemenea înțelegere între cârmuitorii țării, care tocmai din acest motiv erau de părere și căutau să demonstreze că aceasta era adevărata Insulă a Preafericiților, pe când supușii își întăreau din ce în ce vechea credință că se aflau pe Insula Preanefericiților.

Note

25. Strindberg se referă la etimologii antice absurde, extrase din sensul opus. Aici, în *lucus a non lucendo* etimologia cuvântului *lucus* („desiș, loc fără lumină“) ar proveni din sensul opus al cuvântului *luceo* („a străluci“).

26. Nume de țară inventat de Strindberg, având poate la bază latinescul *Aquilo*, vântul nordului.

Table of Contents

Despre autor
Despre traducător
Insula Preafericiţilor
- Capitolul 1
- Capitolul 2
- Capitolul 3
- Capitolul 4
- Capitolul 5
- Capitolul 6
- Capitolul 7
- Capitolul 8
- Capitolul 9
- Capitolul 10
- Capitolul 11

Table of Contents

Despre autor 1
Despre traducător 3
Insula Preafericiţilor 4
Capitolul 1 5
Capitolul 2 11
Capitolul 3 18
Capitolul 4 23
Capitolul 5 30
Capitolul 6 36
Capitolul 7 40
Capitolul 8 49
Capitolul 9 57
Capitolul 10 61
Capitolul 11 66